

VNFORUM

2010
/4

IN DIT NUMMER O.M.:

Praten met 'bad guys'

Privatisering van oorlogvoering

Verslag herfstzitting 65ste AVVN

Resolutie 1325: *Women continue to deepen democracy*

Stichting MAMO helpt meisjes in India naar school

Interview met nieuwe VN-Jongerenvertegenwoordiger

In memoriam Peter Baehr

Moet de VN met pensioen?

De redactie van VNForum bestaat uit:

drs Marloes Geboers,
Tjerk Halbertsma Msc (*adj.hfd.red.*),
Koen van Ramshorst MA,
Adriënne Schillemans BA, drs Carolien Stolte,
Wouter Thiebou, drs Eefje de Volder

Hoofdredacteur

drs Carel H. Jansen

Eindredactie

drs Peter A. Schregardus

Redactieraad

drs Maria Bolten, drs Ruud Hoff, mr Eppo Jansen,
ir Arend Meerburg, mr Toon Schmeink

Redactieadres

VNForum, Postbus 93539, 2509 AM Den Haag

Inhoudelijke opmerkingen of eventueel in het blad te plaatsen opinies, brieven of artikelen kunnen per e-mail verzonden worden aan Carel H. Jansen, adres: carelhjansen@cs.com

Vormgeving en druk

Ervee design & drukwerk bv, Zoetermeer

Uitgave

VNForum is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties (NVVN).

VNForum verschijnt 4 maal per jaar. Kopij dient ingezonden te worden minimaal veertien dagen voor de deadline, d.w.z. vóór 1 maart, 1 juni, 1 september of 1 december.

De in de bijdragen neergelegde opvattingen blijven voor de verantwoordelijkheid van de schrijvers en geven niet noodzakelijkerwijs de mening van de NVVN en/of de redactie weer. Het overnemen van een artikel uit dit tijdschrift is, mits met bronvermelding, toegestaan.

Abonnementen

Bij het lidmaatschap van de NVVN is toezending van VNForum inbegrepen. Losse abonnementen € 35 per jaar: schrijf naar het NVVN-secretariaat voor aanmelding als abonnee. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij vóór 1 december schriftelijke opzegging heeft plaats gevonden.

NVVN

De Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties (NVVN) stelt zich ten doel het bevorderen van de doelstellingen van de Verenigde Naties in Nederland, teneinde de bevolking bewust te maken van de noodzaak van internationale samenwerking en de opbouw van een wereldrechtsoorde. De NVVN is lid van de *World Federation of United Nations Associations* (WFUNA).

Het lidmaatschap staat open voor een ieder. Kijk voor informatie op www.nvvn.nl of neem contact op met het secretariaat van de NVVN, Postbus 93539, 2509 AM Den Haag; telefoon 070 374 66 02.
Secretaris: Christine Snoeks.

Inhoud

Links	1
-------	---

Praten met 'bad guys'

<i>door Ko Colijn</i>	2
-----------------------	---

Privatisering van oorlogvoering vormt toenemende bedreiging voor mensenrechten

<i>door Carel Jansen</i>	4
--------------------------	---

Verslag herfstzitting van de 65e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties

21

Resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad:

• 'Niet investeren is geen optie'	30
<i>door Wennie Waeijen</i>	
• Ten Years on Women Continue to Deepen Democracy	33
<i>Statement Caecilia J. van Peski voor de 65e AVVN</i>	

Nieuw Nederlands (VN-)initiatief: HOPE XXL

35

Stichting MAMO helpt meisjes naar school

38

Interview

'We moeten verschil kunnen maken'	40
<i>Koen van Ramshorst in gesprek met nieuwe VN-Jongerenvertegenwoordiger Dirk Janssen</i>	

In memoriam Prof. dr. Peter Baehr

42

Boekbesprekingen

'Moet de VN niet met pensioen'	43
<i>(Peter Baehr & Leon Gordenker)</i>	
<i>door Carel Jansen</i>	
Verloren in wanorde	45
<i>(Karel van Kesteren)</i>	
<i>door Carel Jansen</i>	

Signalementen	20, 29, 37, 41, 44, 48, 49
---------------	----------------------------

LINKS

Getroffen door een herseninfarct ziet het leven er opeens heel anders uit. Dingen die voordien vanzelfsprekend leken, zijn opeens ontzettend gecompliceerd geworden. Zo heb je geen idee hoe vaak je je linkerhand nodig hebt om de eenvoudigste dingen te doen.

In het revalidatieprogramma van het revalidatiecentrum De Hoogstraat in Utrecht houdt men nooit op erop te wijzen dat alles aan de linkerkant mogelijk niet goed gezien wordt. 'Het gevaar komt van links', zo luidt de herhaaldelijke waarschuwing als je in je rolstoel door het gebouw sukkelt. Populistische partijen maken op grote schaal gebruik van de afkeer van links die dankzij de Bijbel en de Koran tot cultureel erfgoed is geworden. Je kunt een Arabier daarom niet erger beledigen dan door hem met je linker, onreine hand aan te raken. Door de term 'de linkse kerk' te gebruiken heeft de populistische politiek links toch een beetje een religieus tintje gegeven, maar als compliment is deze benaming niet bedoeld. Toen een van de eerste politieke populistische leiders werd doodgeschoten, kwam de kogel uiteraard van links.

Het begrip links in de politiek wordt veroorzaakt door het feit dat de religieuze partijen in de Tweede Kamer rechts van de voorzitter zitten; de overige partijen zitten ter linkerzijde. Natuurlijk was er ook altijd een onderscheid tussen diegenen die zich het lot van armen en achtergestelde mensen aantrekken en zij die vinden dat mensen hun eigen lot in handen hebben en die geloven in de mogelijkheid van ieder individu zichzelf te ontplooien en die daarvoor niet afhankelijk moeten zijn van overheden of internationale instellingen, zoals de Verenigde Naties. Zij willen dan ook liefst zo snel mogelijk een einde maken aan alle sociale voorzieningen en ontwikkelingshulp, die naar hun mening alleen maar leiden tot corruptie en misbruik.

Die tweedeling lijkt een natuurlijk gegeven, berustend op feitenkennis en/of opvoeding. Maar volgens de befaamde Amsterdamse hersenspecialist D. Swaab zijn die verschillende instellingen niet voor de politieke tweedeling verantwoordelijk, maar is die terug te voeren op de invloed van bepaalde chemische verbindingen op de samenstelling en de ontwikkeling van de hersenen (lezing mei 1982). We denken dus een vrije keuze te hebben bij de politieke keuze voor links of rechts, maar dat is meer illusie dan werkelijkheid. Amerikaans onderzoek wijst in dezelfde richting. Dat veronderstelt dat de politieke voorkeur genetisch bepaald wordt.

U begrijpt, ik was er even niet. Deze column en dit blad zijn (zij het met een flinke vertraging) tot stand gekomen dankzij de medewerking van de andere leden van de redactie, de redactieraad en de professionele medewerking van de ergotherapeuten Marike Jansen en Paulien Moons, die er scherp op hebben toegezien dat ik aan de linkerzijde van de tekst niet te veel typfouten heb gemaakt, en is ook het resultaat van het volgen van de neglect groep van Joke Heins, waar ik heb kunnen leren dat het niet meevalt voorwerpen te selecteren als je de neiging hebt de linkerzijde niet goed in acht te nemen. De verantwoordelijkheid voor deze tekst blijft uiteraard geheel voor mijn rekening.

Praten met 'bad guys'

door Ko Colijn*

James Baker, Amerikaans minister van Buitenlandse Zaken onder de eerste president Bush, zei op 6 oktober 2006: 'Talking to an enemy is not, in my view, appeasement.' Als je met je vijand in gesprek gaat, ben je volgens mij nog geen softie. Bakers woorden waren moedig, want gingen recht in tegen opmerkingen van Bush jr., diens minister Donald Rumsfeld en de Republikeinse senaatsleider, dat onderhandelen wel gelijkstaat aan *appeasement*.¹

Baker stak bepaald zijn nek uit, want het was op dat moment ook een antwoord op de eerste Noord-Koreaanse kernproef, door ieder welkend mens beschouwd als een slag in het gezicht van de internationale rechtsorde. Zonder blikken of blozen was het land even tevoren uit het Non Proliferatieverdrag gestapt en bleek het de internationale gemeenschap jarenlang voor de gek te hebben gehouden met een verdekt nucleair programma. Praat ook met landen als Iran en Syrië, vond Baker. Hij was de vertegenwoordiger van de school dat 'talking' niet gaat om de vraag of directe onderhandelingen ongeveer gelijk staan aan een knieval. Waar het in zijn ogen om ging, was de vraag of er een redelijke verwachting was dat het gesprek ook tot iets zinnigs zou leiden.

Ging het bij Noord-Korea om praten met een andere *staat*, tot op zekere hoogte een gelijke partner dus, in *the real world* rijst ook steeds weer de vraag of praten met willekeurige gewapende groepen kan, mag of misschien zelfs moet. Het meest recente voorbeeld is Afghanistan, waar voor- en tegenstanders zich bezighouden met de vraag of de oorlog sneller beëindigd zou mogen worden door het op een akkoordje te gooien met de Taliban.² En zou het dan ook mogen met de Baskische ETA, de African Lord's Resistance Army, de Colombiaanse FARC of de Nepalese maoïsten?

Ja, zegt een onlangs verschenen studie van het Zwitserse Henri Dunant Centre for Humanitarian Dialogue. In haar studie *Engaging with Armed Groups, Dilemma's and Options for Mediators* concludeert Teresa Witfield dat de voordelen uiteindelijk groter zijn dan de nadelen. Letterlijk: 'Engagement with armed groups carries with it a variety of challenges and risks. Yet, when managed carefully and responsibly, its potential benefits far outweigh the costs of not engaging – and letting the conflict take its toll on civilian victims. The variety of options for engagement militates against a rejection of initial contacts solely because the maximum demands of a group are unacceptable.'³ Witfield heeft het met name over bemiddeling door derden, in het kennelijke inzicht dat het aangaan van rechtstreekse onderhandelingen tussen kemp-hanen soms wel erg veel is gevraagd.

Witfield bestudeerde een aantal *case studies* waarin sprake was van onderhandelen met gewapende groepen die het (legale) gezag van de staat openlijk uitdagen. Dan gaat het dus niet om criminele organisaties and *gangs*, maar om politiek gemotiveerde groepen die zich op legitiem verzet tegen de staat beroepen. Haar *case studies* zijn o.a. gevallen van bemiddelingspogingen in Atjeh (GAM, de Free Aceh Movement), Sri Lanka (de Liberation Tigers of Tamil Eelam, LTTE) en Nepal (Maoïstische verzet).

De nadelen van onderhandelen zijn bekend. Op het gebruik van geweld door *non state actors* mag natuurlijk geen beloning staan door hen als gesprekspartner te accepteren, want dat zou gemakkelijk pervers kunnen werken. Vooral democratieën zullen moeite hebben het verwijt te pareren dat oorlogvoeren loont en zelfs de beste onderhandelingsstroef is om een conflict in je voordeel op te lossen. Zeker als minder 'weekhartige' alternatieven ook blijken te werken: een aantal regeringen heeft intussen al goede nota genomen van wat reeds als de 'Sri Lanka option' wordt aangeduid: niks praten, maar een harde militaire aanpak.

Maar de voordelen van onderhandelingen zijn meestal groter. Het belang van de bescherming van de burgerbevolking vraagt, nee dwingt eigenlijk al tot het opzij zetten van het morele bezwaar tegen een dialoog met de duivel. Een bezwaar dat bovendien minder zwaar weegt naarmate het gewapend verzet ook nog op flinke steun onder die bevolking kan rekenen. Het is hoe dan ook nuttig, en uiteindelijk onvermijdelijk, aldus Witfield, om een communicatiekanaal naar een groep opstandelingen open te houden of te ontwikkelen. Zoveel te beter, als dat zelfs enig begrip voor die opstandelingen en hun motieven meebrengt, en openingen biedt voor engagement, en nog beter als bemiddeling (*mediation*) de weg opent naar het kweken van een vertrouwensband. En het belangrijkste argument om toch de gang naar de onderhandelingsstafel te maken, is: het werkt, het heeft de statistieken mee.

In dit verband kan ook worden verwezen naar de *Human Security Brief*, die in 2008 constateerde dat sinds de jaren '90 (veel) meer conflicten worden beëindigd resp. stilgelegd aan de onderhandelingsstafel dan door militaire beslissingen op het slagveld. 'For the first time there were greater numbers of negotiated settlements than there were victories. The numbers of negotiated settlements in the 1990s also increased in absolute terms – indeed, there were more than three times as many negotiated settlements in

the 1990s as in any previous decade. This pattern appears to have continued into the new millennium, and has become even more pronounced. From 2000 to 2005, there were more than three times as many negotiated settlements as victories.'⁴ Praten loont, al moet het soms naast, of bijna óp, het slagveld.

* Prof. dr. Ko Colijn is plaatsvervangend hoofd van het *Clingendael Security & Conflict Programme* (CSCP) en hoogleraar internationale betrekkingen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Een engels-talige versie van dit artikel verscheen in het decembernummer van *The Broker* 2010(23).

Noten

- ¹ Philip Klein, 'Talking with the Enemy', in: *The American Spectator*, 13 oktober 2006 (<http://spectator.org/archives/2006/10/13/talking-with-the-enemy>).
- ² Voor een opvallende bijdrage aan het debat zie bijv. Richard Haas, 'We're not winning, it's not worth it – here's how to draw down in Afghanistan', in: *Newsweek*, 18 juli 2010 (<http://www.newsweek.com/2010/07/18/we-re-not-winning-it-s-not-worth-it.html>). President Karzai schermt al twee jaar met de mogelijkheid van onderhandelingen met de Taliban. Cf.: *Karzai urges Taliban talks before US pullout*, Reuters, 31 januari 2010 (<http://www.reuters.com/article/idUSTRE60U0VD20100131>), en voor een overzicht: *Afghanistan: talking to the Taliban*, Reuters Alertnet, 11 maart 2010 (<http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/IRIN/93a72924d530ea3919b0ff7ab8ab2779.htm>).
- ³ Teresa Witfield: *Engaging with Armed Groups, Dilemma's and Options for Mediators*, Henri Dunant Centre for Humanitarian Dialogue, Geneva, (http://www.hdcentre.org/files/HDC_MPS2_EN.pdf).
- ⁴ *Human Security Brief 2007*, <http://www.hsrgroup.org/human-security-reports/2007/text.aspx>, blz. 34-35 (publ.: 21 mei 2008).

Privatisering van oorlogvoering vormt toenemende bedreiging voor mensenrechten

Is een nieuw verdrag de remedie of volstaat een internationale gedragscode?

door Carel Jansen

Voordat de Verenigde Staten hun troepen gedeeltelijk uit Irak terugtrokken, was daar al meer gewapend personeel in dienst van particuliere firma's aanwezig dan Amerikaanse militairen. Deze neiging om de strijd tegen wat als de aartsvijanden van de westerse wereld wordt gezien, over te laten aan dit soort privé-legertjes (*Private Military and Security Companies* – PMSC's) neemt hand over hand toe. Ook in Afghanistan zijn deze huurlingen ingezet: bij het bewaken van bases, gevangenis, transporten, wegcontroles – en, als dat zo uitkomt – bij gewapend optreden tegen de vijand.

In de Verenigde Staten zetten de firma's die zich hiermee bezighouden, jaarlijks tussen de 20 en 100 miljard dollar om (exacte cijfers zijn niet bekend). In september 2009 hadden de Verenigde Staten 219.000 contractanten in dienst, terwijl er in diezelfde maand in Irak en Afghanistan zo'n 195.000 Amerikaanse militairen ingezet waren. Er is de laatste jaren een geweldige toename van dit type contractanten te bespeuren. Er vielen ook slachtoffers onder hen. Volgens *Human Rights First* sneuvelden er in Irak tot 2008 zo'n duizend employees van beveiligingsfirma's en raakten er naar schatting 12.000 gewond.

De spectaculaire groei van dit soort bedrijven sinds zij in de jaren negentig voor het eerst op het strijdtoneel verschenen, maakt dat zij nu een sleutelpositie innemen bij gewapende conflicten. Wat de Verenigde Staten betreft is deze groei vooral veroorzaakt door de drastische vermindering van het aantal militairen in dienst van de staat na de beëindiging van de Koude

Contractanten in actie

Oorlog. Daar droeg ook de beslissing van Donald Rumsfeld, Minister van Defensie onder George W. Bush, om de uitgaven voor defensie te 'rationaliseren' door het uitbesteden van vele niet specifiek militaire functies aan de privésector, toe bij.¹ Doel daarvan was de controle door het Congres en de publieke opinie te omzeilen, en ook om zo gemakkelijker in staat te zijn contractanten in te huren voor geheime operaties.

Maar ook de door president Bush ingegeven ideologie dat de overheid moet worden ingekrompen, speelde daarbij een rol. De zelfmoordaanslag op *USS Cole* in de haven van Aden in 2000 en het wegvagen van het *World Trade Centre* in New York op 11 september 2001 dienden verder als lont in het kruitvat. De strijd tegen het terrorisme deed de behoefte aan beveiliging extreem toenemen. De invallen in Afghanistan en Irak die volgden, verschaften de PMSC's een unieke gelegenheid om alles wat ze in huis hadden uit de kast te halen.

In Afghanistan neemt het inhuren van particulier personeel een groot deel van de fondsen voor zijn rekening die bestemd waren voor versterking van het Afghaanse nationale leger (ANA). Maar ook hieraan wordt dik verdiend door de PMSC's, want de training van de ANA is al grotendeels in handen van deze particuliere bedrijven. In totaal is er zo'n \$ 1,7 miljard mee gemoeid. De contractanten hebben er intussen geen enkel belang bij dat de Afghanen op korte termijn zelf de zaak in handen kunnen nemen. Aan de opbouw van het imago van de buitenlandse militairen in Afghanistan werkt de aanwezigheid van de contractanten ook al niet erg mee. Hun optreden is niet zelden stuitend en macho-achtig, terwijl de burgers van Afghanistan nauwelijks onderscheid weten te maken tussen de militairen van de ISAF en de employeés van de beveiligingsfirma's.

Economische belangen

Het economisch belang dat deze firma's vertegenwoordigen is ook van grote invloed op de militaire beslissingen van het westerse bondgenootschap, zo wordt aangenomen. Daar vele werknemers van deze bedrijven afkomstig zijn uit het leger, hebben zij vaak gemakkelijk toegang tot geclassificeerde informatie, wat hun werk vergemakkelijkt. Een Britse contractant verklaarde onlangs dat de Amerikanen en de Britten in Afghanistan waren om te winnen, maar dat wat zijn firma betrof de oorlog niet lang genoeg kon duren. De PMSC's verkeren in

een positie waarin ze militaire beslissingen in het operationele vlak kunnen beïnvloeden. Personeel van de MPRI (Military Professional Resources Inc.) vindt men terug in de hele hiërarchie van ISAF (International Security Assistance Force, de NAVO+). De inzet van particuliere, gewapende schepen in wateren die vanuit Somalië bedreigd worden door piraten, schijnt de laatste ontwikkeling op dit gebied te zijn.

Deze private, gewapende legers hebben de neiging internationale humanitaire en mensenrechtenverdragen te negeren. Die verdragen leggen hen dan ook geen directe verplichtingen op, maar wel uiteraard aan de staten waar zij hun thuisbasis hebben. Volgens een rapport van het Amerikaanse Congres is Blackwater/Xe in Irak sinds 2005 betrokken geweest bij 200 incidenten waarbij schoten gewisseld werden; in 80% van de gevallen is deze Amerikaanse PMSC met schieten begonnen. Twee andere Amerikaanse firma's waren betrokken bij het martelen van gevangenen in de Abu Graib en andere gevangenissen in Irak. Al enige jaren worden er pogingen gedaan de inzet van PMSC's tegen te gaan of althans beter te controleren en aan banden te leggen – tot nu toe met weinig succes.

In ieder geval blijft de inzet van dit type privé-legertjes hoog op de prioriteitenlijst staan van (o.a.) de Amerikaanse regering. President Obama zei, bij zijn aankondiging van het vertrek van een deel van het Amerikaanse leger uit Irak, dat het plan was eind 2011 alle Amerikaanse troepen te vervangen door een door het State Department gecontroleerd leger van zo'n 2.400 contractanten.² Deze 'burgerstroepen' zouden de beschikking moeten krijgen over 29 heli-copters, 60 pantservoertuigen en 1.320 gevechtswagens. Voor Afghanistan staat een toename van het leger contractanten met 50.000 mannen en vrouwen op het programma. In juni 2010 sloot Washington een contract af met een onderdeel van het eerder in opspraak geraakte beveiligingsbedrijf Blackwater³ ter waarde van 100 miljoen euro voor het uitvoeren van beveili-

gingstaken in de Afghaanse provincies Herat en Mazar-e-Dharif.⁴ Volgens de *Wall Street Journal* heeft Washington het bedrijf onlangs ook de opdracht verstrekt CIA-bases in Afghanistan te beschermen.

Net als in Irak wil ISAF-commandant Petraeus gewapende Afghaanse militia inzetten in de strijd tegen de ongrijpbare tegenstanders; in Irak waren dat de sji'itische opstandelingen, in Afghanistan de Taliban. Dat deze troepen zich bepaald niet aan de bepalingen van mensenrechtenverdragen of humanitair recht houden, is daarbij blijkbaar van geen belang. Weliswaar gaat het hierbij niet om buitenlandse contractanten in de hier beschreven zin, maar ze hebben daarmee gemeen dat ze boven de wet lijken te staan. In de documenten die eind oktober 2010 via *WikiLeaks* boven water kwamen, is terug te vinden welke gruwelijkheden in Irak zijn begaan. In Afghanistan zal het niet anders zijn.⁵ Volgens de aanhangers van het door het Westen opgezette bewind in Kaboel gaat het om mensen die zich inzetten voor de gemeenschap, volgens de tegenstanders om een gewelddadig privé-leger, dat alleen nog maar meer ellende over het land brengt. Van de kant van de geallieerden ziet men in de 'hulptroepen' een middel om de buitenlandse troepen uiteindelijk uit Afghanistan terug te kunnen trekken.

De Speciale Rapporteur van de VN op het gebied van Martelingen, Manfred Nowak, heeft een beroep gedaan op president Obama om een onderzoek in te stellen naar wat er in Irak onder Amerikaanse supervisie is gebeurd. 'There is an obligation to investigate whenever there are credible allegations that torture has occurred,' aldus Nowak. Een soortgelijk verzoek deed de mensenrechtenorganisatie *Human Rights Watch*.⁶ Amerikaanse en Britse commandanten benadrukken telkens dat de militia die in Afghanistan worden gevormd, nauwlettend in de gaten worden gehouden en gecontroleerd om schendingen van mensenrechten te voorkomen. In het algemeen blijven particuliere beveiligingsdiensten voorlopig onmisbaar, zo wordt in

Amerikaanse legerkringen beweerd. 'Since the Afghan army and the Afghan police are not quite at the stages of capability and capacity to provide all the security that's needed, private security companies are filling a gap,' zegt aldus brigadegeneraal Margaret Boor volgens de correspondent van de *Washington Post*. 'So what they do is important.'

Human Rights First

Human Rights First (HRF) heeft in september 2010 een rapport gepubliceerd waarin gesteld wordt dat de Amerikaanse regering niet in staat is de burgers te beschermen tegen het geweld van de huurlingen en dat het ondernemen van actie dringend noodzakelijk is alvorens de geplande uitbreiding van het aantal contractanten in Irak en Afghanistan zijn beslag krijgt. Volgens de samensteller van het rapport, de advocate Melina Milazzo, zijn er sinds het schietincident op het Nisour Plein in Bagdad van 2007 (zie hieronder) wel enige pogingen gedaan om meer greep te krijgen op de contractanten, maar dat is vooralsnog niet gelukt. Zo is er nog steeds niet goed zicht op het aantal contractanten en subcontractanten dat is ingezet en is er nog steeds sprake van gebrek aan toezicht en verantwoordingsplicht.⁷

HRF, een Amerikaanse mensenrechtenorganisatie, is al enige jaren gespitst op de activiteiten van beveiligingsondernemingen. In haar rapport van 2008 stelde zij ook al dat de Amerikaanse regering onvoldoende zicht heeft op het doen en laten van deze ondernemingen en dat het Ministerie van Justitie stelselmatig weigert de employees van deze ondernemingen strafrechtelijk te vervolgen in geval van door hen begane onwettige daden. 'While some of these contractors have been fired or received other employment sanctions, practically none have been prosecuted for serious misconduct such as violent attacks against civilians that have resulted in death or serious injuries,' aldus het HRF-rapport. In die situatie is nog niet veel veranderd, al moeten er zo nu en dan medewerkers van

PMSC's voor de rechter verschijnen. Dat dit slechts een topje van de ijsberg is, moge blijken uit wat de mensenrechtenorganisatie al in 2008 signaleerde:

'Human Rights First estimates that there are thousands of occasions in Iraq in which PSCs [Private Security Contractors] have discharged their weapons, hundreds of times toward civilians. But because of lax reporting requirements, inadequate supervision and the near-complete failure – primarily of DoJ [Department of Justice] – to investigate incidents, it is impossible to determine how many civilians were killed or wounded in these incidents.'

Vast staat dat Washington in toenemende mate afhankelijk is van de diensten die deze beveiligingsfirma's verlenen, zonder dat dat tijdig tot afdoende maatregelen heeft geleid die de te voorziene problemen zouden hebben kunnen voorkomen of, als dat nodig mocht blijken, te redresseren. Wel richtte het Amerikaanse leger onlangs de *Task Force Spotlight* op om nog eens goed naar deze bedrijven te kijken. Men ontkwam immers niet aan de reeds lang bestaande indruk dat aan toezicht en de verantwoordingsplicht nog wel het een en ander mankeert.

Blackwater

Op 16 september 2007 openden employees van Blackwater, die in Bagdad een konvooi begeleidten van het Amerikaanse *State Department*, het vuur op Irakezen die de weg leken te blokkeren op het Nisour Plein. Daarbij kwamen zeventien burgers om het leven, onder wie vrouwen, kinderen en een Irakese politieagent.⁸ De volgende dag werd Blackwaters licentie om in Irak dienst te doen, ingetrokken. Niettemin kon Blackwater kort daarop zijn werk weer hervatten. Vijf medewerkers van de firma werden voor de rechter gedaagd, maar de aanklachten tegen hen werden door een federale rechter in het District of Columbia wegens onrechtmatig verkregen bewijs weer ingetrokken. Dit leidde in Irak tot grote verontwaardiging; 250 werknemers van Blackwater kregen te verstaan dat zij

Irak in februari 2008 verlaten moesten hebben. De Irakese premier al-Malaki kondigde aan dat de regering de drie Irakese werknemers van Blackwater zou aanklagen bij Irakese en Amerikaanse rechtbanken. Ook de genoemde VN-Werkgroep verzette zich tegen de gang van zaken en zei ervoor te vrezen dat dit tot een situatie zou kunnen leiden waarbij niemand meer verantwoordelijk gehouden zou kunnen worden voor ernstige schendingen van de mensenrechten.⁹ De *New York Times* berichtte later dat het Amerikaanse Ministerie van Justitie een onderzoek had geïnitieerd om vast te stellen of de firma Blackwater had geprobeerd de Irakese regering om te kopen teneinde zijn operaties in het land toch voort te kunnen zetten. De Amerikaanse vice-president Joe Biden kondigde, om de gemoederen enigszins tot bedaren te brengen, bij zijn bezoek aan Bagdad aan dat de Amerikaanse regering in beroep gaat tegen de hierboven vermelde uitspraak van de federale rechter in het District of Columbia. Dat beroep dient in maart 2011 in Virginia; ook sprak Biden zijn spijt uit over de schietpartij op het Nisour Plein. Half januari 2010 hebben bijna alle families van de 17 daarbij omgekomen burgers een schikking aanvaard. Volgens een van hun advocaten kreeg iedere familie waarvan een lid tijdens het incident was omgekomen 100.000 dollar. Ook de 20 gewonden kregen enige compensatie.¹⁰

Voor Blackwater had de hele affaire ook nog andere gevolgen. Het management werd vervangen en de naam werd veranderd in *Xe Services*.

Het koninkrijk van een Prince

Eric Prince (41), geboren in Holland, Michigan, is directeur en eigenaar van het beveiligings- en opleidingsbedrijf Blackwater, tegenwoordig bekend als Xe. Hij begon zijn carrière na zijn studie economie aan het Hillsdale College in Michigan, als commando (Navy Seal) bij de marine. Bij deze speciaal getrainde zee-soldaten, die dikwijls ingezet worden voor geheime opdrachten, leek Prince zich thuis te voelen, maar hij was ontevreden over de opleiding die hij had gehad en kwam tot de conclusie dat die opleiding beter moest kunnen. Toen zijn vader Edgar Prince in 1995 overleed, erfde zoon Eric zijn fabriek in auto-onderdelen, dat bij verkoop 1,35 miljard dollar waard bleek te zijn. Met dat geld kocht Prince een flinke lap grond in North Carolina, waar hij een trainingscentrum opzette, het *Blackwater Lodge and Training Center*, gericht op overheidsdienaren, militairen, politie e.d. In 1998 verwierf Prince zijn eerste trainingscontract. Aanvankelijk werden er zo'n 50 mensen per dag getraind in het militaire bedrijf, te land, ter zee en in de lucht.

Toegang tot Blackwaters trainingskamp

Toen in de Verenigde Staten de 'war on terror' een belangrijke rol ging spelen, steeg het aantal 'klanten' tot meer dan 500 per dag. De basis van Prince omvat nu zo'n 7.000 acres en is voorzien van een vliegveld voor de 50 vliegtuigen en helikopters die het bedrijf rijk is. In een groot meer liggen schepen voor de opleiding van marinepersoneel. Verder beschikt het centrum over werkplaatsen voor het assembleren van pantservoertuigen, opslagplaatsen die tot de nok zijn gevuld met geweren en aanverwant wapentuig. De hele dag klinken de schoten die door de (ex)militairen, leden van inlichtingendiensten en rechtshandhavers die in training zijn, worden afgegeven. Tot het personeel van Prince behoren ex-medewerkers van

de ministeries van defensie en buitenlandse zaken, de CIA, de FBI e.d. Verder beschikt het bedrijf over een database waarin 40.000 mogelijke contractanten geregistreerd staan.

De oorlogen in Irak en Afghanistan maakten Blackwater tot een van de snelst groeiende bedrijven op het gebied van veiligheid en bewaking in de Verenigde Staten. De omzet steeg van 100.000 dollar in 1999 tot ruim 600 miljoen dollar in 2009. De trainingen die Prince samen met oud-medewerkers van leger, CIA en politie verzorgden hadden het volste vertrouwen van de Amerikaanse overheid, die hem na 9/11 benaderde om geheime gebouwen te gaan bewaken in Afghanistan. Ook in Irak lag er een taak op Prince te wachten; men vroeg hem de bewaking van Paul Bremer, de hoogste Amerikaan in Bagdad nadat Saddam Hoessein verjaagd was, ter hand te nemen. Bremer zorgde ervoor dat de medewerkers van Blackwater immuniteit werd verleend voor de Irakese wet. Deze medewerkers bleken in de praktijk goedkoper dan het personeel in dienst van de overheid, hoewel een contractant in Irak toch zo'n 115.000 dollar per jaar kan verdienen. In 2005 kreeg Prince een contract van 2,5 miljard dollar voor het leveren van bewakers voor Afghanistan, Bosnië, Israël en Irak.

De manschappen van Blackwater worden in Irak in zo'n mate gehaat, dat het positieve effect dat de *counter-insurgency*-operatie op de bevolking moest hebben, in het tegendeel is komen te verkeren. Er waren al te veel slachtoffers gevallen door de kogels van de schietgrage manschappen van Prince. Sommige leden van het Congres vroegen zich af of Blackwater een soort schaduwleger van huurlingen had gevormd, dat geen verantwoording verschuldigd was aan Washington of aan wie dan ook. Prince wees de term huurlingen verontwaardigd van de hand. Hij hielp de wetshandhavers juist en was een brave patriot, zo meende hij. Tijdens hoorzittingen in het Amerikaanse Congres bleek dat Prince nauwe financiële en ideologische banden heeft gehad met de vroegere president George W. Bush.

Bron: *Washington Post*, 13 oktober 2007: 'Building Blackwater'.

Vervolging stuit op problemen

Vier jaar nadat de federale regering in Washington is begonnen met het onderzoek naar de misdaden die door het personeel van Blackwater zouden zijn begaan, in het bijzonder in Irak en Afghanistan, moet geconstateerd worden dat de kans op een succesvolle vervolging van de daders steeds kleiner wordt.¹¹ Een groot probleem daarbij is immers dat de aanklagers er niet in slagen waterdichte bewijzen voor de in oorlogsgebieden begane misdaden te verkrijgen, waardoor jury's niet goed tot een oordeel kunnen komen. Dat was bijvoorbeeld in september 2010 in Virginia het geval, waar twee vroegere medewerkers van Blackwater terecht stonden vanwege de dood van twee Afghaanse burgers. Vaak doet men een beroep op zelfverdediging, terwijl betrouwbare getuigen doorgaans niet voorhanden zijn. Ook blijkt het voor het Openbaar Ministerie vaak niet mogelijk jurisdictie te claimen voor de vervolging door een Amerikaanse burgerlijke rechtbank, aangezien de contractanten in feite vallen onder de *Military Extraterritorial Jurisdiction Act*, die hen meer juridische bescherming biedt bij gevechtshandelingen. Verder is de betrokkenen vaak immuniteit toegezegd door Amerikaanse functionarissen ter plaatse, immuniteit die niet zo maar op te heffen blijkt te zijn. Intussen zijn er ook nog zo'n 120 bedrijven door het ministerie van Justitie aangeklaagd wegens fraude en aanverwante misdrijven, begaan in Irak, Afghanistan en Koeweit. Verscheidene gerechtelijke instanties in de Verenigde Staten hebben geweigerd gehoor te geven aan verzoeken om de vervolging te staken van leden van veiligheidsdiensten die zich hebben misdragen in de beruchte Abu Ghraib en andere gevangnissen in Irak. Volgens de *New York Times* laten al deze zaken zien welke gecompliceerde juridische vragen er kunnen rijzen door het gebruik van contractanten in oorlogsgebieden.

Onverwachte stap van Karzai

Ook elders is men meestal weinig gecharmeerd van het optreden van deze particuliere krachten.

Hamid Karzai

De Afghaanse president Hamid Karzai vaardigde in augustus jl. een decreet uit waarbij het gebruik van private veiligheidsinstellingen, waaronder Blackwater, werd uitgebannen. De firma's kregen vier maanden de tijd om te vertrekken.¹² Volgens Karzai hadden ze zich schuldig gemaakt aan berovingen, ontvoeringen en machtsmisbruik. De beveiligingsfirma's vormen volgens de president een serieuze bedreiging voor de nationale veiligheid en de soevereiniteit van Afghanistan. Er zullen meer lokale krachten ingeschakeld moeten worden om de veiligheid te garanderen, vindt Karzai. Zijn voornaamste bezwaar is dan ook niet zozeer dat de mensenrechten geschonden worden, maar dat de Afghanen zelf te weinig profiteren van de voordelige veiligheidscontracten. Het monopolie van de Amerikaanse bedrijven, waar de meeste contracten heen gaan, zal doorbroken moeten worden, zo meent hij. Volgens Karzai's decreet zou uiterlijk in 2014 handhaving van de veiligheid geheel in handen moeten zijn gekomen van de Afghaanse overheid. Voorlopig kunnen buitenlandse ambassades en NGO's volgens deze nieuwe wet nog steeds gebruik maken van veiligheidsbeambten, maar deze zullen hun taak moeten beperken tot het terrein van de instelling waarbij zij in dienst zijn.

De Amerikanen hadden op dat moment met 37 erkende firma's contracten lopen, waarvan iets minder dan de helft van Afghaanse origine. Tot de belangrijkste bedrijven behoren Blackwater, nu opererend onder de naam Xe Services; White Eagle Security Service; en Four Horseman International. Er zijn verder nog contracten met een onbekend aantal, niet officieel erkende bedrijfjes. Tweederde van het personeel dat het Pentagon in Afghanistan heeft, bestaat volgens *Le Monde diplomatique* uit particuliere contractanten.¹³

Op 3 oktober 2010 begon de Afghaanse regering met het ontbinden en ontwapenen van acht Afghaanse en buitenlandse veiligheidsdiensten, dit als uitvloeisel van de nieuwe wet.¹⁴ Verwacht werd dat dit besluit op ernstig verzet zou stuiten bij de ISAF-strijdkrachten, die in hoge mate steunen op deze beveiligingsbedrijven voor het beschermen van hun konvooien en installaties in het hele land. Ook in de Verenigde Staten kwam het besluit van Karzai als een (onaange-name) verrassing. Daar was men net begonnen de contracten met deze firma's te herzien in een poging tegemoet te komen aan de beschuldigingen aan hun adres dat zij zich onvoldoende verantwoorden en vaak roekeloos gedrag vertonen, dat de woede bij het publiek opwekt. Volgens een Amerikaanse functionaris neemt Karzai met de stopzetting van de werkzaamheden van buitenlandse beveiligingsfirma's in zijn land wraak voor de beschuldigingen van corruptie die tegen zijn regering worden geuit. Generaal David Petraeus heeft Karzai gewaarschuwd voor de gevolgen van zijn optreden.

Karzai's decreet bleek inderdaad al snel gevolgen te hebben. Door Washington gefinancierde ontwikkelingsbedrijven, waar honderden miljoenen dollars mee gemoeid zijn, zijn eind oktober begonnen grootse ontwikkelingsprojecten op het gebied van landbouw en wegeaanleg stop te zetten, omdat de Afghaanse regering weigert de private beveiligingsmensen toe te laten die voor de veiligheid rond de projecten moeten zorgen.¹⁵ Deze projecten waren opgezet

in het kader van het door de Amerikanen gestarte ontwikkelingsprogramma waarmee werd beoogd in de zuidelijke en oostelijke delen van het land de Taliban de wind uit de zeilen te nemen. Bij dit opbouwwerk zijn 59 bedrijven betrokken; zij hebben in totaal 5,1 miljard dollar te besteden. Amerikaanse functionarissen noemden deze ontwikkeling dan ook 'rampzalig' voor de nieuwe 'counter-insurgency'-strategie om de *hearts and minds* van de bevolking te winnen. Voorspeld werd dat, als het decreet op 17 december 2010 volledig in werking zou zijn getreden, hierdoor 20.000 Afghanen hun werk konden kwijtraken. Plaatselijke beveiligers zouden het werk nauwelijks kunnen overnemen wegens de heersende corruptie, de slechte training en het tekort aan bekwame lieden. 'If we don't have private security, we cannot operate in *Afghanistan*', aldus een van de uitvoerders van het ontwikkelingsprogramma, die net als de anderen anoniem wilde blijven omdat de zaak zo gevoelig ligt. Karzai wil buitenlandse contractanten alleen nog toelaten voor de bewaking van militaire en diplomatieke objecten. Voor het overige kon het ontwikkelingswerk alleen worden gecontinueerd als de veiligheid bij leger en politie van Afghanistan komt te berusten, misschien met het opnemen van Afghaanse beveiligingsbeambten die nu in dienst zijn van buitenlandse firma's. Aldus een woordvoerder van Karzai.

Subsidie aan de Taliban

Dat het inhuren van lokale employees om de bewakingsdiensten over te nemen ook zo zijn problemen heeft, moge blijken uit een onderzoek dat is uitgevoerd onder auspiciën van het Armed Services Committee van de Amerikaanse Senaat. De Afghaanse employees zijn vaak als onderaannemers ingehuurd door westerse firma's die contracten hebben lopen met het Pentagon. Volgens het onderzoeksrapport¹⁶ hebben Afghaanse private veiligheidstroepen banden met de Taliban, met criminele netwerken en met de Iraanse inlichtingendienst, terwijl ze juist zijn ingehuurd om Amerikaanse militaire

bases te bewaken. Daardoor stellen ze Amerikaanse soldaten bloot aan verrassingsaanvallen en frustreren ze het gevecht tegen de opstandelingen. Het Pentagon houdt in feite nauwelijks toezicht op de Afghaanse bewakers en laat toe dat militaire commandanten met lokale beveiligers in zee gaan en dat de westelijke geallieerden contracten sluiten met instanties en met Afghaanse krijgsheren die nauw verbonden zijn met de gewelddadige opstand en bij de strijd tegen het bewind in Kaboel en tegen de Amerikanen zijn betrokken. Het sluiten van contracten met lokale militia-leiders, die banden hebben met de Taliban, verschaft deze krijgsheren een onafhankelijke bron van inkomsten en geeft hen een gevoel van straffeloosheid, zegt Carl Forsberg, een analist van het *Institute for the Study of War* in Washington. Andere rapporten maken melding van smeergeld dat door contractanten aan de Taliban en andere krijgsheren zou worden betaald om veilige doorgang van Amerikaanse legerkonvooien te garanderen.

Het Amerikaanse Congres signaleerde in september 2009 misdragingen door leden van de (Britse) ArmorGroup North America en de Wackenhut Services, die ingehuurd waren om Amerikaanse bezittingen in Kaboel te bewaken.¹⁷ De ArmorGroup werd in 2007 ingezet om de Shindand-luchtmachtbasis in de provincie Herat te beveiligen,¹⁸ en wordt in het bovengenoemde Senaatsrapport genoemd als een der partijen die Afghanen inhuurde met banden met de Taliban.

Dit alles was in de Senaat aanleiding tot het indienen van de *Stop Outsourcing Security Act*, een wet die aan het inhuren van privé-ondernemingen geleidelijk een einde zou moeten maken. Maar deze wet is nog niet aangenomen. De voorzitter van de *Armed Services Committee*, Carl Levin, bekritiseerde de betrokken bedrijven wegens hun slechte bedrijfsvoering en gebrek aan training en uitrusting. 'This situation threatens the security of our troops and puts the success of our mission at risk', aldus Levin. Het openen van de geldkraan in de richting van de

krijgsheren die handelen tegen de belangen van het Amerikaanse leger in, draagt mede bij aan de corruptie die de steun voor de Afghaanse regering bij de bevolking doet afnemen, zegt hij.

Ook elders inzet van PMSC's

Afghanistan en Irak zijn niet de enige gebieden waar beveiligingsfirma's tegen betaling opdrachten uitvoeren. De Amerikaanse ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie hebben miljarden dollars neergeteld voor het inzetten van private contractanten bij het besproeien van drugsgewassen, het bijstaan van de plaatselijke militairen en het verschaffen van inlichtingen in het kader van de 'war on drugs' in Latijns-Amerika. Voor de eerder genoemde VN-Werkgroep was ook dit aanleiding om opnieuw aan te dringen op het sluiten van een internationale overeenkomst om de juridische gaten te dichten tussen regeringen en particuliere veiligheidsbedrijven.¹⁹

Nog een paar voorbeelden van de inzet van PMSC's elders in de wereld. In Pakistan vechten geen Amerikaanse soldaten, zo is de officiële lijn, maar ook hier zorgt de inzet van particuliere beveiligingsbedrijven ervoor dat de Amerikaanse inbreng van de strijd tegen de Taliban en Al-Qaida verzekerd is. Hier gaat het vooral om het bewaken van transporten van militaire goederen naar Afghanistan en het verzamelen van inlichtingen die in samenwerking met de CIA moeten leiden tot het uitschakelen van leiders van deze groeperingen, bijvoorbeeld door middel van onbemande vliegtuigen (*drone's*).²⁰ Het contract met Blackwater/Xe om in geheime operaties de leiders van Al-Qaida uit te schakelen, dateert al van 2004. Of dat project veel succes heeft gehad, wordt betwijfeld; ook in dit kader vallen herhaaldelijk burgerslachtoffers.

In Duitsland gingen er stemmen op beter toezicht te houden op de activiteiten van private beveiligingsondernemingen, toen de firma Asgaard een contract sloot voor het inzetten van

100 huurlingen in Somalië om de troepen te trainen van de krijgshoofd Abinur Ahmed Dorman; deze heeft steeds geweigerd het gezag van de door de VN gesteunde overgangsregering in Mogadishu te erkennen.²¹

In augustus 2010 bracht de VN-Werkgroep een bezoek aan Equatoriaal Guinea om een onderzoek in te stellen naar de twaalf coup pogingen die daar sinds 1979 met gebruikmaking van Britse en Zuid-Afrikaanse huurlingen zijn ondernomen.²² Hier is sprake van schendingen van de mensenrechten en van het recht op zelfbeschikking, aldus de voorzitter van de Werkgroep, Amada Benavides de Perez uit Colombia.

Blackwater/Xe kwam onlangs met de Amerikaanse regering overeen 42 miljoen dollar te betalen als genoegdoening voor het illegaal overbrengen van wapens naar Afghanistan en het sluiten van contracten voor training van troepen in Zuid-Soedan, zonder daartoe gerechtigd te zijn. Met deze overeenkomst hoopt het bedrijf strafvervolgung te voorkomen.

Juridische status van PMSC's

Strikt genomen mogen volgens de Geneefse Conventies bij een gewapend conflict alleen diegenen zijn betrokken, die onderdeel zijn van een reguliere strijdmacht of paramilitaire organisatie die onder militair commando staat en aan bepaalde criteria voldoet: d.w.z. hun wapens openlijk dragen, zichzelf onderscheiden van burgers en in het algemeen de wetten van de oorlog naleven.²³ Contractanten vallen daar niet onder en zullen, indien zij door de vijand gevangen genomen worden, dan ook niet als krijgsgevangenen hoeven te worden behandeld.

Bij niet-internationale conflicten wordt het onderscheid tussen wettige en onwettige strijders niet gemaakt; of de betrokkenen het recht hebben deel te nemen aan vijandelijkheden, hangt dan voornamelijk af van de bestaande lokale wetgeving. Volgens de richtlijnen van het

Internationale Rode Kruis dienen contractanten die door een conflictpartij niet als partij in het conflict worden erkend, maar die niettemin deelnemen aan de vijandelijkheden, als burgers te worden beschouwd volgens het internationale humanitaire recht, maar dan raken zij wel de bescherming die deze wet burgers biedt tegen een directe aanval kwijt. Dat geldt ook voor contractanten en andere burgerlijke employees, die om praktische redenen bij een legeronderdeel zijn ondergebracht en een gevechtstaak hebben.

De Geneefse Conventies en andere oorlogswetten verbieden het gebruik van burgerlijke contractanten in de rol van politiebeambten in bezet gebied niet; in die rol kunnen ze ook gemachtigd zijn geweld te gebruiken om personen of eigendommen te verdedigen. In de praktijk zal het soms moeilijk zijn rechtshandhavende taken van gevechtshandelingen te onderscheiden. In het laatste geval is de tegenpartij gerechtigd hen als vijandelijke doelen te beschouwen en kunnen zij, indien gevangen genomen, worden vervolgd wegens het begaan van misdaden. Contractpersoneel dat met opzet burgers doodt of verwondt, is aansprakelijk voor dergelijk gedrag, ongeacht of dat personeel als combattant kan worden gezien of niet. In het internationaal recht wordt geen onderscheid gemaakt tussen offensieve en defensieve krijgshandelingen. Degenen die aan de strijd deelnemen zonder bij een regulier leger te behoren, worden doorgaans huurlingen genoemd. Het is echter de vraag of je kunt zeggen dat de employees van beveiligingsbedrijven zijn ingehuurd als combattanten, hoewel zij bij de strijd betrokken kunnen raken. Dat is nog nergens vastgelegd.

VN-Werkgroep

In 1987 heeft de Mensenrechtencommissie van de VN een speciale rapporteur benoemd voor het gebruik van huurlingen 'as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to self-determination'. Later werd het mandaat uitgebreid en dekte het

ook 'the impact of the activities of private companies offering military assistance, consultancy and security services on the international market on the exercise of the right of peoples to self-determination'.

In 2005 werd het werk van deze speciale rapporteur overgenomen door een VN-Werkgroep.²⁴ Deze groep, die bestaat uit vijf deskundigen, drong er in een op 14 september 2010 verschenen rapport weer eens bij de Verenigde Staten op aan het inhuren van privélegertjes beter te reguleren.²⁵ Dat deed de werkgroep in oktober 2010 opnieuw.²⁶ Wel werd bij deze gelegenheid het Senaatsrapport geprezen waarin de Amerikaanse regering er op gewezen werd dat zij te kort schiet bij het managen van de PMSC's. In 2009 drong de VN-Werkgroep er bij een bezoek aan de Verenigde Staten op aan dat de privélegers en bewakingsfirma's onder de *Military Extraterritorial Jurisdiction Act* te brengen, hun immuniteiten in te trekken en beweerde schendingen van de mensenrechten door deze firma's te onderzoeken. Zoals we inmiddels hebben gezien, kan die wet juist de berechting van contractanten in de weg staan.

De Mensenrechtenraad heeft het mandaat van de VN-Werkgroep in 2008 bevestigd in resolutie 7/21. De opdracht die de groep meekreeg staat omschreven in paragraaf 2 van deze resolutie:

- (a) To elaborate and present concrete proposals on possible complementary and new standards aimed at filling existing gaps, as well as general guidelines or basic principles encouraging the further protection of human rights, in particular the right of peoples to self-determination, while facing current and emergent threats posed by mercenaries or mercenary-related activities;
- (b) To seek opinions and contributions from Governments and intergovernmental and non-governmental organizations on questions relating to its mandate;
- (c) To monitor mercenaries and mercenary-related activities in all their forms and manifestations in different parts of the world;

*José-Luis Gómez del Prado,
lid van de VN-Werkgroep²⁷*

(d) To study and identify sources and causes, emerging issues, manifestations and trends regarding mercenaries or mercenary-related activities and their impact on human rights, particularly on the right of peoples to self-determination;

(e) To monitor and study the effects on the enjoyment of human rights, particularly the right of peoples to self-determination, of the activities of private companies offering military assistance, consultancy and security services on the international market, and to prepare a draft of international basic principles that encourage respect for human rights by those companies in their activities.

Jaarverslag

Op 2 juli jl. bracht de VN-Werkgroep haar jaarlijkse verslag²⁸ aan de Mensenrechtenraad uit over haar werkzaamheden en legde ze tevens het hierna besproken ontwerp-verdrag voor. De werkgroep heeft in de verslagperiode van december 2008 tot juni 2010 aan 15 staten vragen voorgelegd over beweerde betrokkenheid van hun onderdanen bij activiteiten van huurlingen in het buitenland en bij de activiteiten van PMSC's en hun invloed op de mensenrechten. Van ongeveer de helft van deze staten kreeg de Werkgroep antwoord. De Verenigde Staten vormen de belangrijkste werkgever van de op grote schaal ingezette PMSC's in Irak en Afghanistan.

Naast de officieel erkende beveiligingsondernemingen zijn er in Afghanistan volgens de Werkgroep ook nog eens 2.500 niet-geautoriseerde groepen werkzaam, in het gebied dat onder controle staat van de Afghaanse regering (zijnde minder dan de helft van het gehele Afghaanse grondgebied). Vele van die particuliere gewapende groepen gebruikten de status van PMSC slechts als dekmantel voor hun subversieve activiteiten en vormden zo een gevaar voor de vrede en stabiliteit van Afghanistan. In de controle daarop en de verslaggeving daarover is volgens de Werkgroep weinig systeem te ontdekken. De meeste NGO's die in Afghanistan werkzaam zijn, waren van mening dat de omvangrijke aanwezigheid van gewapende privélegertjes het gevoel van veiligheid onder de Afghaanse bevolking niet vergrootte; het tegendeel was eerder waar. Wel sprak de Werkgroep er zijn vreugde over uit dat de Amerikaanse regering tegenwoordig meer aan toezicht op en regulering van de werkzaamheden van de beveiligingsondernemingen doet.

De VN-Werkgroep heeft op verscheidene regionale bijeenkomsten gepleit voor het aanvaarden van een verdrag om het doel en laten van PMSC's aan banden te leggen. De Werkgroep gelooft niet dat je dat aan zelfregulering kunt overlaten, omdat de PMSC's niet als gewone commerciële bedrijven beschouwd kunnen worden: 'The services provided by PMSCs are highly specific and dangerous and involve trade in a wide variety of military and security services, which call for the development of international standards and oversight mechanisms,' aldus het jaarverslag van de VN-Werkgroep.

Het ontwerp-verdrag

Eerder in 2010 heeft de VN-Werkgroep voorgesteld een nieuw verdrag te sluiten met betrekking tot het inhuren van privélegers, omdat de bestaande *International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries* van 1989 niet langer voldoet.²⁹ Het ontwerp-verdrag kreeg de titel *International*

Convention on the Regulation, Oversight and Monitoring of Private Military and Security Companies.

Hoewel staten voorlopig niet zaten te wachten op een nieuw verdrag omdat zij de voorkeur geven aan 'zelf-regulering' en het opstellen van een internationale gedragscode, vond de Werkgroep het niettemin noodzakelijk aan een nieuw verdrag te blijven werken, omdat dit een middel zou kunnen zijn om beter toezicht te houden op het naleven van de mensenrechten. In de ontwerp-tekst zijn bepalingen opgenomen die moeten voorkomen dat de privélegers immuniteit wordt verleend; vastgesteld werd dat hun opdrachtgevers verantwoordelijk blijven voor de wandaden die deze legertjes soms begaan.

Werknemers van deze particuliere bedrijven kunnen niet beschouwd worden als huurlingen (*mercenaries*), zoals die worden gedefinieerd in de Geneefse Conventies of in het VN-verdrag van 1989, omdat de PMSC's doorgaans in het buitenland opereren in het kader van wettelijke regelingen, zo schrijft de VN-Werkgroep. De bedoeling van het (ontwerp-)verdrag is niet een einde te maken aan het bestaan van PMSC's, maar om een minimum aan internationale standards op te stellen ter regulering van de activiteiten van hun personeel. De Werkgroep, die zich zorgen maakt over het uitbesteden van allerlei staatstaken aan particulieren, wil ook dat die uitbesteding aan banden gelegd wordt, uitgaande van de veronderstelling dat het monopolie voor het gebruik van geweld bij de staat behoort te berusten. Zo staat in het ontwerp-verdrag dat een staat die partij is bij het verdrag geen fundamentele staatsfuncties kan delegeren of uitbesteden aan 'non-State actors':

'Fundamental State functions' are defined in article 2(k) as functions that a State cannot outsource or delegate to non-State actors. Among such functions, consistent with the principle of State monopoly on the use of force, are waging war and/or combat operations, taking prisoners,

law-making, espionage, intelligence and police powers, especially the powers of arrest or detention, including the interrogation of detainees.'

Het verplicht staten regels op te stellen met voor het gebruik van geweld, het gezag en de verantwoordelijkheden van onderdelen van de staat die gemachtigd zijn dwangmaatregelen te nemen of gevechtshandelingen aan te gaan, inclusief 'speciale operaties' binnen het raamwerk van nationale of internationale wetten.

Staten dienen maatregelen ten nemen om te voorkomen dat private ondernemingen gebruik maken van of handelen in massavernietigingswapens of verboden wapens en onderdelen daarvan. Zij verplichten zich vast te stellen op welk gebied zij jurisdictie hebben en ze dienen schendingen van wetten en verdragen strafbaar te stellen. Artikel 22 van het ontwerp-verdrag vraagt Staten het strafrecht in de volgende gevallen toe te passen:

(a) War crimes as defined in article 8 of the Statute of the International Criminal Court, (b) Crimes against humanity, as defined in article 7 of the Statute of the International Criminal Court, (c) Genocide, as defined in article 6 of the Statute of the International Criminal Court, (d) Violations of the provisions of the International Covenant on Civil and Political Rights, in particular violations of articles 6 (right to life) 7 (prohibition of torture), 9 (security of person, prohibition of disappearances, arbitrary detention, etc.), 12 (prohibition of forced expulsion and displacement), (e) Violations of the Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, (f) Violations of the International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance, (g) Grave breaches of the Geneva Conventions of 1949 and Additional Protocols of 1977, (h) Reckless endangerment of civilian life, right to privacy and property by private military companies and private security companies, (i) Damage to or destruction of cultural heritage, (j) Serious harm

to the environment, (k) Other serious offenses under international human rights law. – These crimes would be deemed to be covered under extradition treaties.

Private militaire en beveiligingsfirma's dient het arbitrair en verkeerd gebruik van geweld verboden te worden. Geweldgebruik dient beschouwd te worden als laatste redmiddel in geval van bedreiging.

De VN-Werkgroep zou graag zien dat organisaties als de Verenigde Naties, de NAVO en de EU en andere, die ook gebruik maken van PMSC's, zich als zodanig bij het verdrag aansluiten. Ook het meest recente 'VN-verdrag voor de rechten van personen met een handicap' heeft die mogelijkheid in de tekst opgenomen, zegt de Werkgroep. Verder moet het verdrag zich tot al die gebieden uitstrekken waar er sprake is van een conflict.

In het verdrag wordt een PMSC gedefinieerd als 'a corporate entity which provides on a compensatory basis military and/or security services by physical persons and/or legal entities'. Onder 'military services' wordt zo ongeveer alles verstaan wat onder de activiteiten van strijdkrachten valt. Bij PMSC's moet het gaan om bedrijven die een licentie hebben gekregen om desbetreffende diensten te verlenen. Zij dienen op nationaal niveau geregistreerd te worden; de staten stellen regels vast en zorgen ervoor dat het om getraind en gescreend personeel gaat. Het is ook aan de staat sancties op te leggen aan employees die buiten hun boekje zijn gegaan en ervoor te zorgen dat slachtoffers schadeloos worden gesteld. In het ontwerp-verdrag wordt ook voorzien in registratie van PMSC's die op de internationale markt opereren door de secretaris-generaal van de VN, op grond van informatie die deze van de staten heeft ontvangen.

Ten slotte wordt voorzien in een uit 14 deskundigen bestaand Comité dat moet toezien op de naleving van de regels van het verdrag.

Internationale gedragscode

Sinds 2005 hebben de Zwitserse regering en het Internationale Rode Kruis gewerkt aan de totstandkoming van een internationale gedragscode voor PMSC's. Dit leidde in Montreux in september 2008 tot een principe-overeenkomst.³⁰ In juni 2009 lanceerde een aantal industrieën en individuele leiders van grote bedrijven, met de hulp van de Zwitserse regering en in overleg met de regeringen van het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, deskundigen en belanghebbenden, een nieuwe gedragscode voor PMCS's: de *International Code of Conduct for Private Security Service Providers*³¹, met als basis het *Montreux Document On Pertinent International Legal Obligations and Good Practices for States Related to Operations of Private Military and Security Companies During Armed Conflict*. Ook is daarbij in het achterhoofd gehouden wat John Ruggie, Speciale Vertegenwoordiger van de VN-Secretaris-Generaal, in opdracht van onder meer de Mensenrechtenraad, heeft ontwikkeld ten aanzien van de relatie tussen bedrijfsleven en mensenrechten.³² Beoogd wordt een effectief onafhankelijk organisme dat leiding kan geven aan het geheel en toezicht uitoefent. Dit zou vóór eind 2011 zijn beslag moeten krijgen. De ondertekeningsplechtigheid van het nieuwe document vond begin november 2010 in Genève plaats.

De ondernemingen die zich bij deze Code aansluiten verplichten zich daaraan te houden en krijgen een Certificaat ten bewijze daarvan. De verplichtingen die men wordt geacht op zich te nemen, houden het volgende in:

a) to operate in accordance with this Code; b) to operate in accordance with applicable laws and regulations, and in accordance with relevant corporate standards of business conduct; c) to operate in a manner that recognizes and supports the rule of law; respects human rights, and protects the interests of their clients; d) to take steps to establish and maintain an effective internal governance framework in order to

deter, monitor, report, and effectively address adverse impacts on human rights; e) to provide a means for responding to and resolving allegations of activity that violates any applicable national or international law or this Code; and f) to cooperate in good faith with national and international authorities exercising proper jurisdiction, in particular with regard to national and international investigations of violations of national and international criminal law, of violations of international humanitarian law, or of human rights abuses.

Het personeel dient bij aanstelling te worden gescreend en goed te worden opgeleid. Ook nemen bedrijven op zich personeel dat niet vast in dienst is eerst te zullen trainen alvorens het in te zetten. De Code vult de bestaande nationale en internationale regels aan, maar vervangt ze niet: 'The Code itself creates no legal obligations and no legal liabilities on the Signatory Companies, beyond those which already exist under national or international law. Nothing in this Code shall be interpreted as limiting or prejudicing in any way existing or developing rules of international law.'

De bij de Code aangesloten bedrijven beloven iedereen humaan en met respect te zullen behandelen. Het gebruik van geweld dient zo veel mogelijk te worden vermeden en zal moeten blijven binnen de grenzen die de wet, die op dat moment van toepassing is, heeft bepaald. Dat gedrag dient zich ook uit te strekken tot gevangenen, indien de opdracht is daarbij op te treden als bewaker, transporteur of ondervrager. Dit alles overeenkomstig de bepalingen van het internationaal recht en/of van de humanitaire verdragen.

De Zwitserse regering zal een openbare lijst bijhouden van de PMSC's die de gedragscode hebben onderschreven.

Commentaar

De privatisering van het oorlogsgeweld is op zich geen nieuw verschijnsel. De geschiedenis

is er vol van. 'Failed States' is tegenwoordig de benaming voor staten waar geen geweldsmonopolie bestaat bij een centrale regering. Die staten zijn er in het verleden heel veel geweest. Krijgsheren (*warlords*) waren er ook altijd al. Na de wirwar van oorlogen in Europa in de Middeleeuwen en vervolgens tijdens de godsdienstoorlogen dacht men in 1648 de remedie gevonden te hebben in de bevestiging van het staatsverband en de regeling van de betrekkingen tussen die staten onderling. Dat betekende natuurlijk niet dat de mensen in het vervolg in vrede konden leven, maar enige zekerheden bood die nieuwe staat toch wel. Juist dat dreigt nu verloren te gaan door de aantasting van het geweldsmonopolie en de privatisering en commercialisering van de oorlogvoering.

De al veel langer bestaande bedrijfstak voor het waarborgen van de veiligheid en het bewaken van eigendommen heeft vrij plotseling gigantische vormen aangenomen; zo langzamerhand wordt duidelijk welke nadelen dat meebrengt. Een probleem daarbij is dat particuliere bedrijven niet rechtstreeks aangesproken kunnen worden op het naleven van de mensenrechten en het humanitair oorlogsrecht. Bovendien spelen veel meer dan voorheen directe economische belangen een rol bij de vraag of er een einde aan oorlogen moet komen. Natuurlijk kennen we ook dát uit het verleden, toen de grote staalindustrieën die tevens fabrikanten werden van wapens en alles wat daarmee samenhangt, niet schroomden hun invloed aan te wenden op de politiek. Maar vooral sinds de democratie wortel heeft geschoten, mocht men toch aannemen dat de uiteindelijke beslissingen op dat gebied niet bij hen lag.

Een voordeel was dat de fabrikanten zelf geen gebruik plachten te maken van de wapens die ze fabriceerden, maar dat graag aan anderen overlieten, d.w.z. aan de staten die dankbaar van deze machtsmiddelen gebruik maakten, later hoogstens gehinderd door democratische controlelichamen. De democratie blijkt echter maar al te vaak beïnvloedbaar te zijn op dit punt.

Vermeende belangen, zoals het verzekeren van de werkgelegenheid, willen dan nog wel eens als motief aangevoerd worden om de zo broodnodige vernieuwing en uitbreiding van het arsenaal toe te staan – en ook om oorlogen te voeren als dat duidelijk economische voordelen biedt of lijkt te bieden.

Verdrag of Code

De huidige situatie, die in dit artikel beschreven is, laat echter een andere ontwikkeling zien. Er is een veel directer verband ontstaan tussen financiële belangen en het toegepaste geweld, waar de staat zich geleidelijk van lijkt te distantiëren. Er ontstaat een macht die los komt te staan van het politieke bedrijf, los ook van de staat waar het betrokken bedrijf gevestigd is. Het is in het Amerikaanse Congres al gesignaleerd. De enige remedie daartegen lijkt een nieuw verdrag te zijn dat de activiteiten van de ingehuurde geweldplegers aan regels onderwerpt. Maar of dat verdrag er komt, is nog lang niet zeker. Het bedrijfsleven is in veel delen van de wereld heilig verklaard en de aanhangers van deze heilsleer hebben tot nu toe op geen enkel terrein bereidheid getoond aan die vrijheid paal en perk te stellen, ook als dat beslist noodzakelijk lijkt. Altijd weer zegt men te vertrouwen op een vrijwillige schikking en vrijwillig in acht genomen gedragscodes. Alleen in extreme gevallen worden uitwassen bestreden, en dat vooral wanneer die indruisen tegen gekoesterde normen en waarden. Te denken valt daarbij aan de drugshandel, de mensenhandel en prostitutie, aan kinderarbeid en in zekere mate aan de wapenhandel (hoewel dat dan weer niet opgaat voor de handel in kleine wapens, die in veel landen net zo vrij is als de handel in welk consumptieartikel dan ook. Alsof de slachtoffers dat onderscheid ook zouden kunnen maken!) Op andere gebieden probeert iemand als John Ruggie, nu in opdracht van de VN-Mensenrechtenraad, het bedrijfsleven al jaren te interesseren voor het betrekken van de mensenrechten bij hun doen en laten. Ter wille van de goede naam zijn er bedrijven die inderdaad bereid blij-

ken daarop positief te reageren, zolang het maar niet al te zeer ten koste gaat van hun winsten. Maar op het totaal aan bedrijven is dat slechts een handjevol.

De VN-Werkgroep, die in dit verband een rol speelt, doet dappere pogingen de zaak in betere banen te leiden. Maar het is de vraag of dat iets oplevert. Behalve genoemde bedenkingen bevat het ontwerp-verdrag dat de Werkgroep heeft voorbereid ook nog voorstellen waarvan men kan voorspellen dat ze tot niets zullen leiden. Artikel 22 somt de punten op waarop de werknemers van de PMSC's aangesproken kunnen worden. Veel van de daar door de Werkgroep opgesomde verdragen zijn nimmer geratificeerd door in het bijzonder de Verenigde Staten, de voornaamste thuisbasis voor dat soort bedrijven. Aangezien het volgens de opstellers van het verdrag in de eerste plaats de staten zijn die voor handhaving van deze bepalingen moeten zorgdragen, is te voorspellen wat daarvan terecht komt als een situatie optreden van dikwijls onwillige overheden vereist. Kunnen we niet gewoon stellen dat alle staten zich aan de mensenrechtenverdragen die ze geratificeerd hebben, moeten houden? En dat zij ook verantwoordelijk zijn voor het gedrag van hun eigen onderdanen op dit gebied? In sommige gevallen zelfs wanneer zij zelf niet tot bepaalde verdragen zijn toegetreden, zo heeft het Internationaal Gerechtshof bepaald.

Nuttig is het rijtje staatsverantwoordelijkheden dat in artikel 2 van het ontwerp-verdrag is vastgelegd – een geheugensteuntje waarmee iedereen zijn voordeel kan doen. Ook hier gaat het echter niet om iets nieuws, maar om iets wat eigenlijk vanzelfsprekend zou moeten zijn en dat ook lang geweest is. Wellicht kan de *International Law Commission* van de VN het verdrag op de staatsverantwoordelijkheid, waaraan al sinds 1949 wordt gewerkt, op deze punten aanscherpen, waarna het eindelijk in zijn totaal kan worden aangenomen door de staten (al behoort al veel van de wel gereed gekomen delen van het verdrag al enige tijd tot de gang-

bare rechtspraktijk). Overigens is het vanzelfsprekend dat de staat altijd verantwoordelijk blijft, ook voor wat er in zijn naam door particulieren aan activiteiten wordt ontplooid. Maar beter zou zijn wanneer staten het niet in hun hoofd zouden halen de hier opgesomde functies uit te besteden aan een bedrijf dat daar slechts een winstobject in ziet.

Marktwerking als remedie

Er zijn in dit artikel twee voorstellen aan de orde gesteld om uit de jungle te komen waar alleen het recht van de sterkste geldt, een *verdrag* onder de vlag van de Verenigde Naties of een *gedragscode* die uit de koker van het bedrijfsleven komt, daarin gesteund door de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland. Het eerste voorstel beoogt de staat in zijn oude glorie te herstellen en deze de mogelijkheid te bieden met behulp van de rechter bedrijven die het niet zo nauw nemen met de mensenrechten, tot de orde te roepen. Het tweede hoopt op het goede imago dat bedrijven zichzelf kunnen verschaffen, door de belofte wel oog te hebben voor de rechten van de mens bij de activiteiten die ze ontplooiën. Concurrentie-overwegingen zouden voldoende zijn om deze laatste bedrijven een voorsprong te geven op hun branchegenoten die daar geen heil in zien. Daarbij wordt blijkbaar verwacht dat factoren, zoals de prijs die voor deze diensten gevraagd wordt of de effectiviteit waarmee een klus wordt geklaard, geen doorslaggevende argumenten zijn voor de potentiële opdrachtgevers.

De kostenfactor speelt zeker een rol. Wat de contractant de regering per jaar kost, is vele malen minder dan de goed getrainde militair in staatsdienst. Alleen daarom al is het voordelig voor bijvoorbeeld de Verenigde Staten te werken aan een goed functionerende gedragscode, omdat die de afnemer verplicht voor goed getrainde mannen en vrouwen te zorgen. De controle wordt overgelaten aan de bedrijven zelf, maar die hebben er natuurlijk belang bij dat de opdrachtgever geen klachten heeft op dit

gebied. En wellicht dat het ook bijdraagt aan een beter naleving van de mensenrechten, hoewel ook de eigen troepen daar geen garantie voor bieden, zoals uit de in oktober 2010 door WikiLeaks naar buiten gebrachte dossiers over het optreden van de Amerikanen in Irak in de jaren 2004-2009 weer eens gebleken is.³³

De deelname aan de Code blijft een vrijblijvende zaak en er zullen altijd PMSC's blijven bestaan die het voordeliger vinden daaraan niet mee te doen. Aan dit laatste ontsnapt de etatistische oplossing van het VN-voorstel overigens ook niet, want niemand kan verplicht worden tot een verdrag toe te treden. En voordat de daarin vastgelegde normen tot een voor iedereen gelden verplichting wordt (*jus erga omnes*), zijn we mogelijk jaren verder, als het al ooit zover komt.

Alexander Nikitin, lid van de VN-Werkgroep, had in ieder geval weinig vertrouwen in de Code als afdoend middel om misstanden te voorkomen. In oktober 2010 zei hij: 'While voluntary codes of conduct for private contractors are welcome, they are not sufficient to ensure that states regulate and monitor the activities of the companies they contract[...] and establish accountability mechanisms to address human rights violations.'

Noten

- ¹ *Le Monde diplomatique*, februari 2010: 'Afghanistan's outsourced war'.
- ² *IPS*, 23 augustus 2010: 'Obama plays down plan for post-2011 Iraq troop presence'; *New York Times*, 18 augustus 2010: 'Civilians to take U.S. lead after military leaves Iraq'.
- ³ Zie *VNForum*, 2009/3, blz. 65.
- ⁴ *De Volkskrant*, 19 juni 2010: "'Blackwater' actief in Afghanistan'.
- ⁵ *The Independent*, 25 oktober 2010: 'Allies target lapsed Taliban as they set up own Afghan militia; UK and US hope to repeat success of strategy that turned tide of war in Iraq'.
- ⁶ *Jurist*, 25 oktober 2010: 'US, Iraq governments urged to investigate reports of detainee abuse'. Amnesty International kwam in september 2010 met een rapport over de martelingen en andere schendingen van de mensenrechten

in Irak, onder de titel 'New Order, Same Abuses: Unlawful Detention in Iraq'.

- ⁷ GPF, *IPS News*: 16 september 2010: 'Rights Groups Leery of Surge in Wartime Contractors.' Zie ook het rapport van HRF uit 2008: 'Private Security Contractors at War; ending the Culture of Impunity' (<http://www.humanrightsfirst.info/pdf/08115-usls-psc-final.pdf>).
- ⁸ *New York Times*, 23 januari 2010: 'Biden Says U.S. Will Appeal Blackwater Case Dismissal'.
- ⁹ *Jurist*, 3 februari 2010: 'US appeal of Blackwater case dismissal a step towards accountability'.
- ¹⁰ *AFP*, 11 januari 2010: 'Irakezen schikken met Blackwater'.
- ¹¹ *New York Times*, 20 oktober 2010: 'Efforts to prosecute Blackwater are collapsing'.
- ¹² *ABC international news*, 17 augustus 2010; *Washington Post*, 16 augustus 2010: 'Karzai moves to disband private security firms in Afghanistan'.
- ¹³ *Le Monde diplomatique*, februari 2010.
- ¹⁴ *Jurist*, 3 oktober 2010: 'Afghanistan government confiscating weapons of private security firms under Karzai decree'.
- ¹⁵ *Washington Post*, 22 oktober 2010: 'U.S.-led Afghan reconstruction projects to end because of security dispute'; *The Guardian*, 21 oktober 2010: 'Hamid Karzai's crackdown on private security puts \$1bn Afghan aid at risk'.
- ¹⁶ *New York Times*, 7 oktober 2010: 'Inquiry finds guards at U.S. bases are tied to Taliban'.
- ¹⁷ Amerikaanse Congres: <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/querz?c111:H.R.4650>
- ¹⁸ *The Guardian*, 7 oktober 2010: 'British firm "hired warlords close to Taliban to provide security"'.
- ¹⁹ *Global Policy Forum*, 14 juni 2010: 'Private Contractors and Covert Wars in Latin America'.
- ²⁰ *Global Policy Forum*, 25 mei 2010. Een van de firma's die een contract in de wacht sleepte was het Pakistaanse bedrijf Kestral Logistics, die nauwe banden onderhoudt met Blackwater.
- ²¹ GPF, *Der Spiegel*, 25 mei 2010: 'Somali warlord hires German mercenaries to provide security services'.
- ²² <http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=10273&LangID=E>
- ²³ Studie van het Congres over de legale status van contractanten: *Private Security Contractors in Iraq and Afghanistan: Legal Issues* (http://assets.opencrs.com/rpts/R40991_20100107.pdf).
- ²⁴ The Working Group on the use of mercenaries as a means of violating human rights and impeding the exercise of the right of peoples to selfdetermination (<http://www2.ohchr.org/english/issues/mercenaries/>).
- ²⁵ Zie ook *VNForum* 2009/3: 'VN over privé-legerij'.
- ²⁶ *Expatica.com*, 21 oktober 2010: 'US must rein in private security firms: UN experts'.
- ²⁷ De leden van de Werkgroep zijn: José Luis Gómez del Prado (Spanje; voorzitter tijdens de voorbereiding van dit rapport (juli 2010)), Shaista Shameem (Fiji), Amada Benavides de Pérez (Colombia), Alexander Nikitin (Russische Federatie) en Najat Al-Hajjaji (Libië).

²⁸ Verslag VN-Werkgroep van juli 2010 (<http://www2.ohchr.org/english/issues/mercenaries/docs/A.HRC.15.25.pdf>).

²⁹ Zie ook *VNForum* 2009/1: 'Toezicht op private oorlogvoerders en beveiliging in de maak'.

³⁰ *Ibid.*

³¹ International Code of Conduct for Private Security Providers ([http://www.dcaf.ch/privatisation-security/PSC-2010-08-27 CoC.pdf](http://www.dcaf.ch/privatisation-security/PSC-2010-08-27%20CoC.pdf)).

³² Zie *VNForum* 2009/3, blz. 13 e.v.

³³ Volgens Amerikaanse bronnen zouden meer dan 66.000 burgers in Irak gedood zijn bij de Amerikaanse controleposten in Irak; volgens *Iraq Body Count* waren dat er meer dan twee keer zoveel. Op basis van 400.000 geheime documenten meldt ook *WikiLeaks* dat er duizenden mensen door Irakese autoriteiten zijn gemarteld, met medeweten van de Amerikanen. Bij dit alles speelde ook Blackwater een dubieuze rol. (*Al-Jazeera*, 22 oktober 2010; *New York Times*, 23 oktober 2010).

enten • Signalementen • Signalementen • Signa

Flamenco en Franse keuken op UNESCO-lijst

Flamenco-dansen in Spanje, de Franse keuken en het carnaval in het Belgische Aalst. Het zijn enkele tradities die door Unesco, de cultuurtak van de Verenigde Naties, zijn uitgeroepen tot cultureel werelderfgoed. Tijdens een bijeenkomst in de Keniaanse hoofdstad Nairobi werden in totaal 46 culturele uitingen aan de lijst toegevoegd. Deskundigen van Unesco besloten dat de Franse traditionele gastronomische maaltijd, met de bijbehorende ceremonie, voldoet aan alle voorwaarden om op de lijst van immaterieel cultureel erfgoed te worden opgenomen. Het is de eerste keer dat een gastronomisch gebeuren als cultureel erfgoed wordt erkend. Unesco is vooral bekend om zijn Werelderfgoedlijst; daarop staan plaatsen op aarde die volgens Unesco van bijzondere universele waarde zijn en daarom deel moeten uitmaken van het gemeenschappelijk erfgoed. Op de Werelderfgoedlijst staan inmiddels meer dan 700 locaties, van de Taj Mahal in India tot de oude stad Timboektoe in Mali en natuurwonderen als het Great Barrier Reef in Australië. Sinds enkele jaren bestaat er ook een lijst van immaterieel cultureel erfgoed. Met die lijst wil Unesco wereldwijde tradities en gebruiken beschermen. Volgens Unesco gaat het om een 'sociaal gebruik dat als doel heeft de belangrijkste momenten in het leven van individuen en groepen te vieren'. Nederland heeft het verdrag ter bescherming van het immaterieel cultureel erfgoed ove-

rigens niet getekend; daarom staan er nog geen Nederlandse tradities of gebruiken op de lijst. De Nationale Unesco Commissie hoopt dat dit zo snel mogelijk verandert, zodat bijvoorbeeld Sinterklaas of de Elfstedentocht als cultureel erfgoed kunnen worden benoemd.

Bron: *NOS Nieuws*, 17 november 2010

Iraanse minister niet naar Den Haag vanwege sancties

De Iraanse minister van buitenlandse zaken Manouchehr Mottaki heeft eind november 2010 een conferentie in Den Haag van de Organisatie voor het Verbod op Chemische Wapens (OPCW, dat samenwerkt met de VN), niet kunnen bijwonen. Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken kon namelijk niet garanderen dat het vliegtuig van de minister kon worden bijgetankt voor de terugreis. De bedrijven op Schiphol die de brandstof verzorgen volgen namelijk regels van de Amerikaanse overheid. De Verenigde Staten hebben strafmaatregelen aangekondigd tegen bedrijven die brandstof leveren aan Iran. Volgens een woordvoerder van het Ministerie is het niet zo dat Nederland heeft geweigerd het toestel van de Iraanse minister bij te tanken. 'Wij kunnen de bedrijven echter niet dwingen wel brandstof te leveren. Motakki was welkom op de conferentie, ook namens Nederland.'

Bron: *Trouw*, 30 november 2010

NIEUWS UIT DE

VERENIGDE NATIES

Verslag herfstzitting van de 65e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties

Op 18 februari jl. boden de Minister van Buitenlandse Zaken U. Rosenthal en Staatssecretaris, B. Kanapen gezamenlijk het onderstaande verslag van de 65e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) aan de Tweede Kamer aan. Deze 65e AVVN werd gehouden van 14 september tot eind december 2010. In het verslag wordt aan de hand van een thematische indeling een beeld geschetst van de beraadslagingen.¹

Algemeen

In de periode september-december 2010 vond de herfstzitting van de 65e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) plaats. Deze zitting was op verschillende terreinen vruchtbaar voor Nederland, met relatief goede resultaten op onderwerpen als mensenrechten, de *Responsibility to Protect* en hervormingen op het gebied van VN personeelsbeleid. Ook heeft Nederland tijdens deze zitting specifiek en zichtbaar aandacht besteed aan humanitaire hulp, water en sanitatie.

Tijdens deze zitting nam de AVVN in totaal 262 resoluties aan en vonden verschillende thematische discussies plaats. De AVVN werd voorgezeten door de voormalige Zwitserse president Joseph Deiss. Als centraal thema had Deiss gekozen voor de rol van de VN in een veranderende wereld. Hij gaf daar zelf invulling aan door te waarschuwen dat de VN zijn centrale plaats in de wereldgemeenschap aan het verliezen is (aan o.a. de G-20) en niet erg effectief had kunnen opereren tijdens de financiële crisis.

De verkiezingen voor de VN Veiligheidsraad (VNVR) vonden plaats op 12 oktober 2010. De enige betwiste zetels waren die in de Westerse kiesgroep, waar EU-lidstaten Duitsland en Portugal gekozen werden en Canada het onderspit dolf. Met de verkiezing van India, Zuid-Afrika, Colombia, Duitsland en Portugal is de nieuwe VNVR de sterkste ooit.

De AVVN werd ook dit jaar weer bijgewoond door leden van de Eerste en Tweede Kamer, vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties en vakbonden, evenals de Vrouwenvertegenwoordiger en de Jongerenvertegenwoordigers.

Hieronder volgt per thema, zoals in de richtlijnen aan de Koninkrijksdelegatie naar de 65e AVVN (Kamerstuk 2009-2010, 26 150, nr. 88), een verslag op hoofdlijnen van de herfstzitting van de 65e AVVN. U heeft reeds een verslag ontvangen van de MDG top, die vooraf ging aan de opening van de 65e AVVN, en van de inzet van het Koninkrijk tijdens de ministeriële week (Kamerstuk 2010-2011, 26 150, nr. 95). Dit verslag zal daar niet op ingaan.²

Mensenrechten

Tijdens de zitting van de Derde Commissie (sociale, humanitaire en culturele vraagstukken) werden 66 resoluties behandeld, waarvan er 55 zijn aangenomen. De G77 en de Afrikaanse Groep lieten dit jaar een opvallende assertiviteit zien op het gebied van de rechten van de mens. Met name Zuid-Afrika toonde zich bij tijd en wijle een moeizame onderhandelingspartner.

Landen als Egypte en Pakistan stelden zich dit jaar daarentegen juist iets constructiever op. De EU stelde zich t.a.v. een aantal agendapunten terughoudender op met het oog op de discussie rond de status van de EU in de VN (zie verder in het verslag).

Nederland acht het van groot belang dat de AVVN mensenrechtensituaties in specifieke landen aan de kaak blijft stellen. De AVVN heeft dit jaar wederom landenresoluties aangenomen over de *mensenrechtensituatie in Birma, Noord-Korea en Iran*. De relatief eenvoudige wijze waarop dit gebeurde is een heugelijke ontwikkeling. Alle landenresoluties konden op een Nederlandse voor-stem rekenen. De resolutie over Iran haalde zelfs een duidelijk beter resultaat dan het afgelopen jaar, met zes voorstemmen méér.

Alle door Nederland en de EU ingediende of gesteunde initiatieven op mensenrechtengebied waren succesvol. Nederland en Frankrijk deden opnieuw een resolutie over *geweld tegen vrouwen* in. Deze resolutie, die lidstaten en de VN-instellingen oproept om geweld tegen vrouwen uit te bannen, is ook dit jaar met consensus aangenomen. Dit kan als duidelijk signaal worden opgevat dat alle 192 landen van de VN het belang van de problematiek onderkennen. De nadruk van de resolutie lag op preventie. In tegenstelling tot de afgelopen jaren werden de lidstaten en de VN-instellingen dit jaar gelijktijdig geadresseerd in de resolutie. Derhalve zal deze in het vervolg tweejaarlijks worden ingediend, hetgeen de samenwerking tussen beide ten goede zal komen.

Samen met de landen van Latijns-Amerika en de Caraïben trok de EU de jaarlijkse resolutie over de rechten van het kind, met dit jaar bijzondere aandacht voor ontwikkeling van kinderen in hun vroege jeugd (*Early Childhood Development*). Dankzij Nederland bevat de resolutie ook een verwijzing naar de uitkomsten van de Haagse conferentie inzake kinderarbeid. De resolutie is met consensus aangenomen.

Ook tijdens deze AVVN was er weer veel aandacht voor religie. De door de EU ingediende resolutie over de *vrijheid van godsdienst en levensovertuiging* werd net als vorig jaar met consensus aangenomen. Daar staat tegenover dat dit jaar wederom een door Marokko namens de landen van de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC) ingediende resolutie over *godsdienstlastering* is aanvaard. Een positieve ontwikkeling hierbij is wel dat de steun voor deze resolutie dit jaar verder afnam. Als deze trend zich doorzet, kan de resolutie tijdens de volgende AVVN wellicht worden verworpen. Nederland heeft met alle EU-lidstaten tegen de Marokkaanse resolutie gestemd.

Tijdens de herfstsitting werden twee resoluties aangenomen over het belang van interculturele dialoog. Ten eerste de jaarlijks door Pakistan en de Filippijnen ingediende resolutie over *interreligieuze en interculturele dialoog*. Ten tweede een eenmalige, door Jordanië ingediende resolutie waarmee een wereldwijde 'Week van Interreligieuze Harmonie' in het leven zou worden geroepen. Voorts spoorde deze resolutie VN-lidstaten aan om religieuze vredesboodschappen in gebedsruimtes te verspreiden. Een aantal EU-landen, waaronder Nederland, heeft pas in kunnen stemmen met consensus op deze resoluties, nadat was afgesproken dat de EU in zeer duidelijke stemverklaringen afstand zou nemen van passages die niet stroken met de scheiding tussen Kerk en Staat, die disproportionele aandacht geven aan religieuze identiteit en die neerkomen op inperking van de persvrijheid.

Nederland stemde, evenals 12 EU-partners en een aantal andere VN-lidstaten, tegen de door de G77 ingediende en aangenomen resolutie over racismebestrijding betrekking hebbend op afspraken uit de zogenaamde *Durban-conferenties*. De belangrijkste reden daarvoor is dat tijdens die conferenties disproportionele en eenzijdige aandacht is besteed aan het Israëliisch-Palestijnse conflict. In deze resolutie werd bovendien vastgelegd dat tijdens de AVVN in

2011 de tiende verjaardag van de eerste Durban-conferentie in 2001 zou worden gevierd. De Nederlandse Permanente Vertegenwoordiger in New York lichtte in een stemverklaring toe dat Nederland ondanks deze tegenstem zowel nationaal als internationaal zeer actief blijft in het bestrijden van discriminatie, ook op basis van ras.

In de resolutie over *buitengerechtelijke executies* zijn de landen van de OIC en de Afrikaanse Groep er aanvankelijk in geslaagd om een expliciete referentie naar seksuele oriëntatie te verwijderen. Door doortastend optreden van de Verenigde Staten – in nauwe samenwerking met de EU – werd in de definitieve versie toch melding gemaakt van personen die vanwege hun seksuele oriëntatie een verhoogd risico lopen op buitengerechtelijke executies. Ook Nederland heeft hiervoor actief gelobbyd. Nederland heeft voor deze definitieve versie gestemd.

De tweejaarlijkse *doodstrafresolutie* kreeg iets meer steun dan in 2008. De resolutie roept landen op tot het instellen van een moratorium met als doel wereldwijde afschaffing van de doodstraf. Belangrijk nieuw element van deze resolutie is de roep om betere gegevensverzameling, zodat nationale en internationale debatten over de doodstraf op basis van de juiste feiten kunnen worden gevoerd. Nederland heeft met alle EU-lidstaten voor deze resolutie gestemd.

Een teleurstelling vormde ten slotte de door de G77 ingediende resolutie over het *recht op ontwikkeling*, die aandrang op de uitwerking van een juridisch bindend instrument voor de implementatie van het recht op ontwikkeling. Voorgaande resoluties noemden een dergelijk instrument tot nu toe slechts als een mogelijke optie. De resolutie, die werd aangenomen, belastte hiermee het onderhandelingsproces over de uitwerking van het recht op ontwikkeling in de Mensenrechtenraad. Nederland heeft tegen de resolutie gestemd. De EU bleek verdeeld (13 tegen, 14 onthouding).

Internationale rechtsorde en internationale gerechtigheid

Tijdens de zitting van de Zesde Commissie (juridische zaken) werden 17 resoluties en 2 besluiten aangenomen (alle met consensus) over een reeks van juridische onderwerpen.

Ten aanzien van het onderwerp '*universele jurisdictie*' werd besloten dat de Zesde Commissie het onderwerp verder zal behandelen in een tijdens de 66e sessie op te richten werkgroep. Uit het oogpunt van de inzet van Nederland en de EU om het onderwerp zo juridisch mogelijk te houden, kan hierover positief worden geoordeeld. De secretaris-generaal van de VN (SGVN) werd verzocht om over dit onderwerp een rapport op te stellen aan de hand van informatie te verkrijgen van lidstaten.

Van speciaal belang voor Nederland was de resolutie over het *Internationaal Strafhof*, waarin onder meer de samenwerking tussen de VN en het Strafhof centraal staat en wordt verwezen naar de uitkomsten van de Herzieningsconferentie van het Strafhof in 2010. Zoals voorheen diende Nederland deze resolutie in, namens 99 cosponsors. De resolutie werd door de plenaire AVVN met consensus aangenomen.

Met betrekking tot het onderwerp *Rule of Law* vond een debat plaats over het thema *Laws and practices of Member States in implementing international law*. Er werd positief geoordeeld over de *Rule of Law*-eenheid binnen het VN-secretariaat, maar deze en andere relevante actoren binnen het VN-systeem moeten nog veel werk verzetten. Ook werd gewezen op de noodzaak van meer capaciteitsopbouw op nationaal niveau en donorhulp daarbij. Tot slot werd besloten om tijdens het *High-Level Segment* van de 67e AVVN een *High-Level Meeting on the Rule of Law* te organiseren.

Responsibility to Protect (R2P)

Dit najaar onderhandelde de Vijfde Commissie

(begroting en management van de VN) over de financiering van het *Joint Office van de speciale adviseurs van de SGVN voor respectievelijk de preventie van genocide en R2P*. Het VN-Secretariaat verzocht om financiering van drie functies ten behoeve van vroegtijdige waarschuwingen en analyses inzake de misdaden onder R2P. Nederland heeft in EU-verband gepleit voor deze middelen. Ondanks weerstand van landen als Venezuela, Nicaragua en Cuba, die zeer kritisch zijn over het beginsel R2P, heeft de Vijfde Commissie, na stemming en met Nederlandse steun, de drie functies goedgekeurd en de door het VN-Secretariaat gevraagde financiering toegekend.

Vredesmissies en conflictpreventie

De Vierde Commissie (speciale politieke zaken en dekolonisatie) debatteerde over de voortgang in de uitvoering van het *New Horizon Initiative*. Onder deze noemer deed het VN-Secretariaat in 2009 voorstellen om VN-vredeshandhaving te moderniseren. Het debat vond dit jaar plaats tegen de achtergrond van een consolidatie van VN vredeshandhaving en een afname van het aantal missies en blauwhelmen.

Op vier prioriteitsgebieden is winst geboekt. Ten eerste in de ontwikkeling van richtlijnen voor effectievere VN-vredeshandhaving. Wat betreft het beschermen van burgerbevolking, robuuste vredeshandhaving en de relatie tussen vredeshandhaving en vredesopbouw zijn belangrijke stappen gezet. Ten tweede is voortgang geboekt in het verbeteren van inzetbare middelen voor VN-missies. Dit gebeurt door onder andere de ontwikkeling van uniforme standaarden en het verbeteren van training voor vredestroepen, o.a. op het gebied van het tegengaan van seksueel geweld. Nederland heeft zich gecommitteerd verder op dit thema in te zetten. De derde prioriteit betreft de *Global Field Support Strategy* (GFSS), waarbij wordt overgestapt van een specifiek op een bepaalde missie gerichte ondersteuning naar een meer flexibele wereldwijde en regionale ondersteuning.

Ook werd op de vierde prioriteit, verbeterde interactie tussen Veiligheidsraad, Secretariaat en troepenleverende landen, voortgang geboekt. Daarnaast worden bevelstructuren binnen VN-missies opnieuw tegen het licht gehouden.

De Nederlandse inzet in de Vierde Commissie werd via de EU gerealiseerd. De EU steunt de VN in de bovengenoemde uitwerking van het *New Horizon Initiative*. Andere verbanden zoals de Non-Alignment Movement (NAM), CANZ en de Rio Groep ondersteunden ook in algemene zin het New Horizon proces en de GFSS. Los van de bekende kanttekeningen zoals vasthouden aan de basisprincipes van de klassieke vredeshandhaving, belang van behoud van nationale soevereiniteit en snellere uitbetaling van vergoedingen aan troepenleverende landen, was de verklaring van de NAM gematigd. De resolutie ter ondersteuning van een evaluatie van vredeshandhavingsoperaties werd met consensus aangenomen.

De komende vergadering van de speciale commissie voor vredeshandhaving (de zogenaamde C-34) in het voorjaar van 2011 zal voor een belangrijk deel in het teken staan van de vier prioriteiten uit New Horizon.

Midden-Oostenresoluties

Tijdens de 65e AVVN zijn 17 resoluties met betrekking tot het Midden-Oosten ingediend. Over de resoluties is in verschillende Commissies gestemd.

Nederland heeft bij behandeling van de resoluties gestreefd naar evenwichtige teksten die niet onnodig emotionerend en politiserend zijn. Ook heeft Nederland zich ingespannen voor stroomlijning van het aantal resoluties. Emotionerende teksten, noch het aantal en repeterende karakter daarvan zijn immers bevorderlijk voor het Midden-Oosten vredesproces. Nederland kreeg enige steun van gelijkgezinde landen als Denemarken, Tsjechië, Duitsland en Italië.

Nederland heeft zich bij een aantal resoluties met betrekking tot het Midden-Oosten onthouden van stemming en bij andere resoluties voorgestemd. De EU-consensus bij stemming kon worden behouden, nadat op verzoek van Nederland een EU-stemverklaring was overeengekomen. De EU herbevestigde daarin de stemverklaring van de EU tijdens de 64e AVVN. Nederland heeft zich er met succes hard voor gemaakt dat de EU zich daarnaast uitsprak tegen het repeterende karakter van de resoluties. Eveneens riep de EU de partijen op zich van acties en retoriek te weerhouden die het vredesproces in gevaar brengen.

Veiligheidsraadhervorming

Veiligheidsraadhervorming blijft een zeer langzaam proces. Door druk van de voorzitter van de AVVN Deiss had de discussie over Veiligheidsraadhervorming dit jaar in een stroomversnelling moeten raken. Veel zaken zijn besproken, waaronder verschillende voorstellen voor een tussentijdse oplossing, echter zonder veel vooruitgang.

Nederland heeft als facilitator in dit proces de Afghaanse Permanente Vertegenwoordiger Tanin, die namens de voorzitter van de AVVN leiding geeft aan het onderhandelingsproces, de afgelopen jaren ondersteund door o.a. personele inzet en de organisatie van informele overlegsessies. Afgelopen najaar heeft Nederland samen met België een ingekort hoofdstuk van de onderhandelings tekst aan de AVVN gepresenteerd als voorbeeld van hoe de compilatie van standpunten terug te brengen tot een werkbaar basis voor onderhandelingen. Dit initiatief is positief ontvangen en heeft ertoe geleid dat ambassadeur Tanin dezelfde werkwijze zal toepassen op andere hoofdstukken van de onderhandelings tekst.

Er lijken drie stromingen te ontstaan ten aanzien van het hervormingsproces: snelle actie om het *momentum* niet te verliezen, voorzichtige consultaties om het draagvlak voor het proces te

behouden, en een derde groep die eigenlijk het liefst niets of nauwelijks iets ziet veranderen. Hiertoe behoren o.m. China en Rusland, die geen voorstander zijn van extra permanente leden van de VNVR.

Het huidige lidmaatschap van de VNVR van drie van de vier G-4 leden Duitsland, Brazilië en India (Japan is geen VNVR-lid) biedt wellicht uitzicht op verdere intensivering van het hervormingsproces, als ook het bereiken van een tussentijdse oplossing.

Ontwapening en non-proliferatie van massavernietigingswapens

De Eerste Commissie (ontwapening en internationale veiligheid) nam 55 resoluties en 3 besluiten aan op het gebied van ontwapening, non-proliferatie, wapenbeheersing en internationale veiligheid. Een positieve ontwikkeling is dat in 2010 – net als in 2009 – bijna tweederde van de resoluties en besluiten zonder stemming, dus met consensus, kon worden aangenomen. In 2008 werd nog gestemd over het merendeel van de resoluties en besluiten.

De algemene indruk van de herfstzitting is echter dat de confrontatie in het debat harder was dan in 2009. Ondanks positieve ontwikkelingen in 2010, waaronder de ondertekening van het nieuwe START-verdrag in april en de geslaagde NPV-Toetsingsconferentie in mei, werd tijdens de Eerste Commissie duidelijk dat er grote tegenstellingen zijn met betrekking tot de noodzakelijk geachte volgende stappen op het gebied van multilaterale ontwapening. De vooruitzichten op een spoedige start van onderhandelingen over een verifieerbaar verdrag inzake een *verbod op de productie van splijtstof voor kernwapens* (FMCT) zijn dan ook niet onverdeeld positief. Anders dan in 2009 kon dit jaar de FMCT-resolutie niet met consensus worden aangenomen. 163 landen stemden voor, waaronder Nederland. Pakistan stemde tegen en Syrië en DPRK onthielden zich.

Er was veel aandacht voor de toekomst van de ontwapeningsmachinerie, mede naar aanleiding van de *High Level Meeting* (HLM) over de *toekomst van de Ontwapeningsconferentie* (CD) in Genève. Deze HLM (waar 73 landen aan deelnamen) vond kort vóór de Eerste Commissie plaats in New York op initiatief van de SGVN. Nederland heeft als initiatiefnemer en coördinator van de groep van oorspronkelijke cosponsors van een HLM-resolutie zich actief opgesteld op dit dossier. De tekst die in dit verband met consensus is aanvaard, is één van de instrumenten om de discussie aan te zwengelen en de impasse in de CD te doorbreken.

Nederland heeft zich ingezet voor de aanvaarding van de resolutie over het *Biologische en Toxine Wapenverdrag* (BTWC), die traditiegetrouw door Hongarije wordt ingediend. Deze resolutie werd met consensus aangenomen. Daarbij speelde de Nederlandse kandidatuur voor het voorzitterschap van de 7e Toetsingsconferentie in het kader van het BTWC een rol. Nederland is in december jl. daadwerkelijk verkozen tot voorzitter van de Toetsingsconferentie die plaatsvindt in Genève van 5-22 december 2011.

De Verenigde Staten en Rusland dienden gezamenlijk een resolutie in over het nieuwe *START-verdrag*. Ondanks Iraanse pogingen om de resolutie via amendementen te wijzigen, kon deze zonder stemming worden aangenomen. Met name Indonesië speelde hierbij een belangrijke en constructieve rol.

Conventionele wapenbeheersing

Het Verenigd Koninkrijk diende dit jaar geen ontwerp-resolutie in over een *VN-wapenhandelsverdrag* (*Arms Trade Treaty*), de zogenaamde ATT-resolutie. En marge van de Eerste Commissie vonden wel diverse *side-events* over verschillende aspecten van een ATT plaats. Nederland organiseerde samen met Nieuw-Zeeland een side-event voor NGO's en andere delegaties over nationale en internationale implementatie van een wapenhandelsverdrag.

Ontwikkeling

De onderhandelingen in de Tweede Commissie (economische en financiële ontwikkelingszaken) verliepen dit jaar in het algemeen makkelijker dan in 2009, mede dankzij het kort daarvoor bereikte slotakkoord van de MDG top (20-22 september) en de succesvolle uitkomst van de VN-top over biodiversiteit in Nagoya (oktober 2010). Ook dit jaar bleek tijdens de onderhandelingen dat binnen de G77 regelmatig uiteenlopende standpunten werden ingenomen, waarbij de toon werd gezet door een kleine groep van *hardliners*, waaronder Cuba, Venezuela, Bolivia, Egypte, Iran en Syrië.

Tijdens de herfstsitting nam de Tweede Commissie 40 resoluties en 2 besluiten aan op het gebied van duurzame ontwikkeling, armoedebestrijding, macro-economie en noodhulp. Over vier daarvan is gestemd. Twee daarvan betreffen Midden-Oostenresoluties, waarbij Nederland evenals de EU, heeft voorgestemd. Nederland stemde daarnaast voor de resolutie '*International trade and development*' en onthield tenslotte bij de stemming over de resolutie '*Towards a New International Economic Order*'. Geschilpunten waren steeds de formulering van de inspanningen van geïndustrialiseerde landen versus die van ontwikkelingslanden, verschillen van inzicht over de benodigde financiën, de karakterisering van de financieel-economische crisis en de rol van de VN. De resultaten zijn in het algemeen bevredigend. De EU heeft bij de meeste resoluties haar doelstellingen bereikt. Nederland cosponsorde in EU-verband drie resoluties: de resolutie over *sustained inclusive and equitable growth for poverty eradication and achievement for the MDGs*, de resolutie over bescherming van koraalriffen en de door de EU ingebrachte resolutie over *dumping van chemische wapens in zee*.

De resolutie over *Protection of Global Climate* verschilt weinig van de tekst van vorig jaar waarbij EU-prioriteiten zoals de vierde *Intergovernmental Panel on Climate Change*

(IPCC) rapportage, drastische vermindering van CO₂ emissies en een herbevestiging van het gender perspectief in klimaatbeleid in de tekst zijn opgenomen. De resolutie benadrukt verder de noodzaak van voldoende financiële en technische middelen en roept de internationale gemeenschap op om bij te dragen aan de aanvulling van de *Global Environmental Facility*.

Wat betreft de jaarlijkse resolutie over de *Biodiversity Convention* (CBD) werden de resultaten van de Nagoya-top overgenomen in de resolutie, waarbij de VS, die geen partij bij de CBD is, zich traditioneel beperkte tot de formulering dat 'notie' was genomen van deze resultaten. Dankzij de inzet van de EU is een paragraaf opgenomen over de economische waardering van ecosystemen en over synergie tussen de verdragen op het terrein van biodiversiteit, waarmee beide aspecten voor de eerste maal universele erkenning hebben gekregen.

Het aantal resolutievoorstellen onder het cluster duurzame ontwikkeling was dit jaar aanmerkelijk groter dan voorheen. De EU ondersteunde een nieuw ingebracht resolutievoorstel (India) voor een *International Year for Sustainable Energy*. Hierbij slaagde de EU erin de toegang tot duurzame energie in de tekst niet alleen maar afhankelijk te stellen van technologieoverdracht en internationale samenwerking, maar ook aandacht te schenken aan het belang van nationaal beleid. Ook realiseerde de EU in de tekst een duidelijke relatie met klimaatverandering en wordt gemeld dat de organisatie van het jaar binnen de reeds toegekende begrotingsmiddelen wordt uitgevoerd.

De onderhandelingen over het resolutievoorstel van Tajikistan om 2012 uit te roepen tot het *International Year of Water Diplomacy* verliepen moeizaam. De EU was tegen een internationaal jaar en vond het voorstel slecht getimed vanwege het lopende *Water for Life Decade* 2005-2015. In plaats daarvan is een compromistekst aangenomen waarin het jaar 2013 wordt aangewezen als *International Year of Water Cooperation*.

De G77, EU, VS en Japan waren de belangrijkste spelers bij de onderhandelingen over *Agricultural development and food security*. De EU-doelstellingen werden ruimschoots gerealiseerd met *agreed language* over de handelsaspecten en duidelijke taal over *enabling environment* (R&D, toekomstgericht economisch beleid), voeding en sociale bescherming. De noodzaak voor verbetering van *global governance* en internationale coördinatie wordt benadrukt en een nieuwe paragraaf is opgenomen over het verzachten van de gevolgen van de hoge volatiliteit van de prijzen van landbouwgrondstoffen.

Gender

Nederland wil gendergelijkheid bevorderen, onder meer door de capaciteit daarvoor binnen de VN te versterken. In 2009 heeft de AVVN, mede als gevolg van inspanningen van Nederland, besloten tot de samenvoeging van vier langer bestaande VN-genderinstellingen tot één eenheid, UN Women, ter bevordering van efficiëntie en slagkracht. UN Women brengt de normatieve en operationele mandaten bij elkaar en heeft als extra opdracht het aanjagen en verantwoordelijk houden van de VN op gendergebied. Er wordt vanuit gegaan dat voor de uitvoering van deze mandaten een verdubbeling van de middelen van de vier oorspronkelijke VN-genderinstellingen is vereist. Nederland zal dan ook haar vrijwillige bijdrage via de VN voor gendergelijkheid verdubbelen. De Vijfde Commissie heeft tijdens de herfstzitting van de AVVN met consensus ingestemd met opwaardering van het management van *UN Women* en aanstelling van een ondersecretaris-generaal, die op gelijke voet staat met de leiding van andere VN-fondsen en programma's. De Vijfde Commissie heeft extra financiële middelen hiervoor goedgekeurd.

One UN

Stap voorwaarts in het One UN-proces is het eerste gezamenlijke landenprogramma Tanza-

nia dat ter financiële goedkeuring is voorgelegd aan de beheersraden van UNDP, UNFPA, UNICEF en WFP. Het programma bestrijkt een termijn van vier jaar. Het draagt bij aan betere samenhang en werkverdeling op basis van comparatief voordeel tussen de VN-organisaties onderling en sluit aan bij de nationale begrotingscyclus en de prioriteiten van de Tanzaniaanse overheid.

Personeelsbeleid

De Vijfde Commissie heeft dit najaar onder meer onderhandeld over de harmonisatie van de verschillen in arbeidsvoorwaarden op ontberingsposten tussen de verschillende VN-organisaties en over de hervorming van het VN-personeelsbeleid. Beide resoluties zijn met consensus aangenomen.

Nederland heeft in EU-verband gepleit vóór harmonisatie van de arbeidsvoorwaarden. Kosten hiervoor zouden, volgens Nederland, binnen de bestaande middelen moeten worden gezocht om de almaar stijgende trend van de reguliere begroting van de VN tegen te gaan. De Vijfde Commissie heeft uiteindelijk besloten om de arbeidsvoorwaarden voor het merendeel, inclusief inzake de hoogte van de vergoedingen, te harmoniseren. Daarbij zullen de kosten aan de kant van het VN-Secretariaat binnen de reeds toegekende begrotingsmiddelen worden gezocht. Dit betekent dat het VN-Secretariaat zal moeten bezuinigen op andere personeelskosten om de kosten die gepaard gaan met de harmonisatie te kunnen bekostigen. Voor de fondsen en programma's betekent dit een versobering van de vergoedingen op ontberingsposten. De *International Civil Service Commission* zal rapporteren over de invoering van dit besluit en zal eventuele nadelige gevolgen, bijvoorbeeld bij het werven van geschikt personeel, in de gaten houden.

Bij de onderhandelingen over de hervorming van het VN personeelsbeleid heeft Nederland zich met succes ingezet voor het opstellen van

transparante criteria bij de toekenning van doorlopende contracten aan personeel van het VN-Secretariaat. De nadruk van deze criteria ligt op kwaliteit en minder op andere factoren zoals geografische afkomst. Er is een plafond ingesteld voor het aantal personeelsleden dat aanspraak kan maken op een dergelijk contract om in te kunnen spelen op verandering in mandaat. Voorts is een transparant puntensysteem opgesteld op basis waarvan personeel promotie kan maken. Kwaliteit wordt daarbij beloond, als ook het dienen op een ontberingspost.

Commentaar

Voor Nederland waren de resultaten van de 65e AVVN relatief goed. De door Nederland getrokken resoluties zijn alle met consensus aangenomen, en de door de EU ingediende resoluties met consensus of met een duidelijke meerderheid.

Noord-Zuid tegenstellingen

Het blijft evenwel een behoorlijke inspanning vergen om in de AVVN tot overeenstemming te komen. De besluitvormingsstructuur weerspiegelt nog te veel een achterhaalde Noord-Zuid filosofie. Bij het jaarlijkse touwtrekken om tot formuleringen te komen, wisten de G77 en de NAM, die een numerieke meerderheid hebben, de rijen gesloten te houden. Tegelijkertijd blijkt gelukkig dat bij onderwerpen als *Responsibility to Protect* anti-westerse retoriek van zuidelijke *hardliners* niet meer werkt. Ook bij de behandeling van de resolutie over buitenrechtelijke executies en seksuele geaardheid bleek dat zuidelijke solidariteit weliswaar vaak een automatisme is, maar geenszins stand hoeft te houden indien er stevig op de niet-radicalen landen binnen de groep wordt ingepraat. De constructieve opstelling van de VS onder President Obama speelt daarbij een positieve rol. Ook het G20-overleg roept de vraag op in hoeverre de daaraan deelnemende landen uit het Zuiden nog aan zuidelijke groepssolidariteit in de VN zullen blijven vasthouden. Uiteindelijk blijkt er vaak ruimte voor compromis te zijn, die voortvloeit uit het

breed gedragen besef dat de kleine groep (voornamelijk westerse) landen meer dan 90% van de VN-begroting betaalt. Nederland, als contribuant van 1,855% van de VN begroting, maakt daar ook deel van uit.

Plaats van de AVVN in VN

Voor de *hardliners* als Cuba, Syrië en Iran is de AVVN het centrum van de VN en een tegenwicht tegen de VNVR waar de stem van het zuiden te weinig gehoord zou worden en die zich taken zou toe-eigenen ten koste van de AVVN. Deze visie wordt echter door veel G77-landen niet gedeeld, al was het maar omdat een aantal belangrijke landen zelf ambitie heeft permanent lid van de VNVR te worden.

Ook al werd er, mede als gevolg van het door de AVVN-voorzitter Deiss gekozen thema 'VN hervormingen', relatief veel aandacht besteed aan de gebreken van de VN, dit leidde ook op andere terreinen dan hervorming van de VNVR nog niet tot concrete resultaten. De AVVN, met zijn 192 leden en zijn expanderende agenda, blijft een moeilijk te hervormen orgaan. Wil de AVVN een sterkere rol spelen, dan zal zij haar werkwijze op een aantal punten moeten veranderen en meer resultaatgericht moeten worden. Het onderwerp 'revitalisering van de AV' staat echter al enkele jaren op de agenda, maar krijgt nauwelijks aandacht. Het debat hierover op 6 december 2010 leidde vooral tot de ieder jaar herhaalde oproep om meer invloed op de selectie van de SGVN.

Rol van de EU in de AVVN

Deze 65e AVVN zitting was de eerste sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon. Op de laatste dag van de 64ste AVVN is een *no action motion* aangenomen ten aanzien van de stemming over de resolutie die de EU-delegatie meer rechten zou geven in de AVVN. Als gevolg hiervan was er tijdens deze AVVN nog een belangrijke rol voor het roulerend voorzitterschap weggelegd. Het Belgische voorzitterschap en de EU-delegatie werkten op alle terreinen evenwel samen in gezamenlijke teams. In

sommige commissies werkte dit beter dan in andere. Vooral daar waar de EU-delegatie aan het roer stond in de onderhandelingen over ontwerpresoluties, was er de neiging om zo min mogelijk de strijd te zoeken uit angst voor negatieve effecten op de toekomstige stemming over de resolutie over de positie van de EU in de VN.

In de afgelopen maanden hebben de EU en de lidstaten geïnvesteerd in contacten met derde landen om te bezien welke bezwaren er leven tegen de in augustus 2010 voorgestelde resolutie, en of en in hoeverre hieraan kan worden tegemoet gekomen. Een akkoord hierover binnen de AVVN is van belang om het Verdrag van Lissabon correct te kunnen implementeren.

Noten

¹ Dit verslag is een vervolg op de brief over de richtlijnen voor de Koninkrijksdelegatie naar de 65e AVVN (Kamerstuk 2009-2010, 26 150 nr. 88).

² Gedetailleerde informatie over resoluties en stemmingen kunt u vinden op: <http://www.un.org/en/ga/65/resolutions.shtml>

• Signalementen • Sig

Oxfam: VN-vredesmissies schieten te kort

VN-vredesmissies over de hele wereld schieten tekort, aldus de conclusie van een rapport van Oxfam Novib. De Verenigde Naties laten zich nauwelijks in met de gemeenschappen die ze moeten beschermen, en dat is wel van cruciaal belang om burgers te beschermen die klem zitten in gewapende conflicten, zo meent Oxfam Novib. 'De bereidheid contact te onderhouden met de bevolking en daadwerkelijk actie te ondernemen om hen te beschermen, verschilt zeer van missie tot missie.'

Bron: *Algemeen Dagblad*, 21 november 2010

VN RESOLUTIE 1325: TIEN JAAR VROUWEN, VREDE EN VEILIGHEID BIJ DE VN

‘Niet investeren is geen optie’

door Wennie Waeijen

‘Vrouwen kennen als geen ander de tol die conflicten eisen en zijn vaak ook beter dan mannen in staat ze te voorkomen of op te lossen.’ Dat zei Kofi Annan in het voorwoord van Resolutie 1325 (zie kader ‘De jarige Resolutie’), die dit jaar precies tien jaar geleden werd aangenomen.

Op 19 oktober 2010 vond de bijeenkomst ‘10 jaar Vrouwen, Vrede en Veiligheid bij de VN’ plaats in Den Haag. Honderden mensen, vanuit diverse organisaties, NGO’s en politieke bewegingen namen deel. Al snel werd duidelijk dat het woord ‘viering’, zoals in de uitnodiging voor deze bijeenkomst stond, niet te letterlijk moest worden genomen, want er was geen reden voor een feestje. De bijeenkomst was voor alle aanwezigen een gelegenheid om aan te stippen dat na tien jaar nog weinig is verbeterd. Vrouwen in conflictgebieden hebben het moeilijker dan ooit. Een resolutie is blijkbaar niet

voldoende; concrete plannen en bovenal acties die zoden aan de dijk zetten zijn hard nodig.

Oorlogswapen

Seksueel geweld is een steeds vaker voorkomend oorlogswapen. De gevolgen reiken ver; seksueel geweld kan op den duur families en samenlevingen uiteenscheuren. ‘Vrouwen voeren zelden oorlog, maar ze lijden vaak het meeste onder de consequenties ervan.’ Zo luidt de beginzin van het rapport van het UNFPA (the United Nations Population Fund), *From conflict and crisis to renewal: generations of change*, dat tijdens de tiende verjaardag van de resolutie gepubliceerd werd. In dit rapport wordt beschreven hoe de rol en de situatie van vrouwen in conflict- en post-conflictsituaties en in noodsituaties, tien jaar na aannahme van resolutie 1325, is veranderd. Purnima Mane, die het rapport namens het UNFPA aan de bijeenkomst presenteerde, stelt in de openingsspeech van de viering dat de resolutie in ieder geval één belangrijk resultaat heeft opgeleverd: ‘It’s a historic resolution because it has raised global awareness to the essential role of women in conflict situations. It also has ensured that sexual violence is no longer seen as a byproduct of conflict, but that it is a global issue.’

Slechts brede contouren

Deze woorden mogen mooi klinken, maar als je het UNFPA-rapport goed bestudeerd en luistert

Wennie Waeijen, de schrijfster van deze column, volgt de Engelstalige minor International Journalism, een verdiepend traject van 20 weken dat wordt verzorgd door het afstudeerprofiel Nieuws en Media, een journalistieke opleiding van de HvA. De VN spelen een centrale rol in de lessen van deze jonge journalisten in spe. Er wordt kritisch gekeken naar de positie van de VN en de effectiviteit van dit internationale instituut. Reflecteren de VN bestaande machtsverhoudingen? Hoe verhouden de VN zich tot grootmachten op het internationale politieke toneel? En hoe effectief kan *global justice* zijn als de wereld nog steeds is ingedeeld in soevereine staten? In het kader van deze minor worden diverse gastcolleges en opdrachten gegeven, waarvan studenten in dit blad verslag doen. De derde in de reeks is een verslag van de viering van Resolutie 1325 op 19 oktober 2010.

Purnima Mane presenteert het 'State of the world population report'

(Foto: Willem Sluiterman van Loo)

naar de speech van Claudine Tsongo Mbalamya uit Congo, die na Mane haar plek op het podium inneemt, begrijp je al snel dat in deze 'historische resolutie' slechts de brede contouren zijn uitgezet voor de nog lange weg die er te gaan is. Het rapport stelt namelijk dat sommige landen de afgelopen tien jaar redelijke vooruitgang hebben geboekt bij de implementatie van resolutie 1325 in hun beleid, maar dat er geen voorbeelden genoemd kunnen worden van landen waar alle dimensies van de resolutie vertaald zijn in effectief beleid (UNFPA State of World Population 2010).

Ook wordt er geconcludeerd dat de resolutie niet als plaatsvervanger mag worden gezien van zogenoemde 'grassroots efforts' van regeringen om vrouwen in staat te stellen hun stem te laten horen. Mbalamya lijkt het hiermee eens te zijn en stelt dat de resolutie nog altijd als zeer urgent moet worden bestempeld en dat het hoog tijd is dat er nu meer actie komt, meer dan alleen mooie woorden. 'We hebben financiële middelen en beleid nodig om deze informele

initiatieven te steunen en vrouwen in zulke situaties een eerlijke kans te geven', concludeert Mbalamya.

Politiek debat

Meer financiële middelen en beter beleid, dat is wat nodig is. En bij wie kun je dan beter aankloppen dan bij de politici en beleidsmakers die over dit soort zaken beslissen? Na de speech van Mbalamya werd dan ook een politiek debat gehouden waarin woordvoerders van CDA, D66, PVV, PvdA, GroenLinks en VVD de visie van hun partij op de resolutie bekend konden maken. Het overgrote deel van de aanwezige partijen bleek de politieke wil te bezitten resolutie 1325 de komende vijf jaar financieel en politiek te blijven steunen. 'Het is overduidelijk van groot belang oog te hebben voor de rol en positie van vrouwen', zei Kathleen Ferrier (CDA) tijdens de opening van het debat. Stientje van Veldhoven (D66) deed hier nog een schepje bovenop: 'Niet investeren is geen optie. We moeten rolmodellen zoals mevrouw Mbalamya een hart onder de riem blijven steken.'

PVV: 'Hopeloos naïef'

De enige partij die enigszins tegen leek te stribelen, was de PVV. Wim Kortenoeven: 'Ik vind deze opmerkingen hopeloos naïef klinken. Het idee dat wij hebben van een maakbare maatschappij gaat echt niet op in landen als Afghanistan en Somalië. Daar is een complete mentaliteitsverandering nodig. Het is nu een maatschappij die door mannen wordt gedomineerd, je kunt daar niet zomaar in vrouwen investeren, dat zal weinig opleveren.'

Andere partijen erkennen dat er een mentaliteitsverandering moet plaatsvinden, maar dat dit niet betekent dat we nu niet moeten investeren. 'Juist in dit soort landen moeten we investeren, zodat de acceptatie van dit soort projecten vergroot wordt', reageerde Arjan el Fassed (GroenLinks). Het gaat hierbij vooral om versterking van de autonome ontwikkeling van vrouwen die

voor zichzelf willen opkomen. Deze vrouwen moet, volgens de meeste woordvoerders, een hart onder de riem gestoken worden.

Ontbreken verantwoordingsmechanisme

Het wordt tijdens de viering al snel duidelijk dat er meer concrete plannen en acties moeten komen die de resolutie kunnen ondersteunen. In de workshops die voor deze speciale viering waren opgezet, kreeg iedereen de gelegenheid zijn steentje bij te dragen aan de ontwikkeling van zulke plannen. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze workshops werden aanbeve-

lingen overgedragen aan het ministerie van Buitenlandse Zaken. Tijdens deze workshops zijn eerbiedwaardige statements gedaan en prima ideeën geopperd. Het blijft echter belangrijk dat er concrete vervolgstappen worden gezet. Alle lidstaten van de VN moeten zich committeren aan concrete acties die de situatie van vrouwen in conflictsituaties aantoonbaar verbeteren. Het grootste probleem hierbij is dat het verantwoordingsmechanisme ontbreekt; landen kunnen niet vervolgd worden als ze de bepalingen van de resolutie schenden. Als hier verandering in zou komen, blijft resolutie 1325 geen dode letter, en hebben we in 2015 pas echt een feestje te vieren.

De jarige Resolutie

Resolutie 1325 werd op 19 oktober 2000 aangenomen door de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. In deze resolutie worden alle partijen die betrokken zijn bij gewapende conflicten opgeroepen maatregelen te nemen ter bescherming van vrouwen en meisjes tegen seksueel geweld. Daarnaast pleit de resolutie voor grotere betrokkenheid van vrouwen bij vredesonderhandelingen en de uitvoering hiervan.

De belangrijkste punten uit Resolutie 1325:

- Bescherming van vrouwen en meisjes tegen seksueel geweld en preventie van seksueel geweld door daders te berechten.
- Vrouwen betrekken in besluitvormingsprocessen.
- Lokale vredesinitiatieven van vrouwen ondersteunen.
- Rekening houden met de speciale behoeften van vrouwen en meisjes in vluchtelingenkampen en in demobilisatieprogramma's.
- Een gender-perspectief invoeren in VN-missies en -programma's.

Gender-perspectief binnen de VN

De resolutie verplicht niet alleen lidstaten een *gender-perspectief* aan te nemen, maar ook de VN zelf. Zo moeten er meer vrouwelijke VN-vertegenwoordigers worden benoemd, meer vrouwelijke blauwhelmen worden aangetrokken en zouden vredesmissies in hun programma's beter rekening moeten houden met de noden van vrouwen. De resolutie is bindend voor alle lidstaten.

Ontwikkelingen positie vrouwen sinds aanname van Resolutie 1325

Over de effectiviteit van resolutie 1325 zijn de meningen verdeeld. De resolutie wordt enerzijds gezien als een krachtig instrument dat de rol van vrouwen in conflictgebieden onder de aandacht van regeringen weet te brengen (zo kunnen lokale vrouwenorganisaties hun eigen regering ter verantwoording roepen). Anderzijds is er ook kritiek op de resolutie, omdat er, paradoxaal genoeg, een verantwoordingsmechanisme ontbreekt: Er kunnen geen sancties ingesteld worden tegen landen die de resolutie schenden. De participatie van vrouwen in politieke besluitvormingsprocessen is nog altijd laag en de berechting van daders van seksueel geweld is ook nog altijd niet op het vereiste niveau. Volgens het vakblad *Vise Versa* is de cruciale vraag dan ook of Resolutie 1325 geen papieren tijger is.

STATEMENT CAECILIA J. VAN PESKI FOR THE 65TH GENERAL ASSEMBLY OF THE UNITED NATIONS 11 OCTOBER 2010

UN Security Council Resolution 1325 - Ten Years On Women Continue to Deepen Democracy

Mr President, Your Excellencies, Ladies and Gentlemen,

When UN Women was formally established on July 2nd this year, women in the Netherlands – members of the public, opinion leaders and officials alike – were delighted that the international community had taken this historic step. They particularly welcome the paragraphs in the resolution on the importance of civil society participation in the new entity, including active engagement with and facilitation of women's groups. It is my honour and privilege, as their appointed representative, to extend to you today our congratulations on this achievement.

Women in the Netherlands certainly stand to gain from the work of UN Women, which includes boosting existing UN efforts to promote gender equality, increase opportunities for women and tackle discrimination around the globe, including in the Netherlands. At the same time, we are keenly aware that women from Rwanda to Afghanistan have even more to gain.

Let me give you an example. This summer, during a fact finding visit to Uganda and the Democratic Republic of the Congo, I met with leaders from the women's movement in both countries. They had suffered sexual violence and its physical and social consequences, such as HIV infection and social exclusion. Yet they had found the power to form local and national NGOs to improve the status quo in their communities. They have achieved a great deal, yet

they could achieve so much more if there were greater support from the global community.

So it is on their behalf, too, that I call today on the UN System and the UN Member States to fully implement Resolution 1325. This landmark resolution, adopted in October 2000, rightly reaffirms the important role women play in the prevention of conflict, in peace negotiations, and in post-conflict reconstruction. It also calls for special measures to protect women and girls from gender-based violence. Resolutions 1820, 1888 and 1889, adopted in recent years, provide concrete building blocks for implementing this important resolution.

Rosealba from the Congo and Roseanne from Amsterdam, and the delegation of the Kingdom of the Netherlands, would like to focus your attention today on their political belief and the indisputable fact that women bring a unique and significant contribution to resolving conflict, rebuilding peaceful societies and deepening genuine democracy.

Deplorably, countries in conflict and stable states alike often fail to fully leverage the wisdom and leadership of women, which would benefit everyone. For example, it is only in the rarest of cases that women sit at peacemaking and reconstruction roundtables. Moreover, the percentage of women in decision-making positions has a long way to go before it reaches the 40-60% parity zone, a target endorsed by the UN's Economic and Social Council. And women con-

tinue to be seriously underrepresented as candidates for and holders of public office.

There is a high price to pay for this underrepresentation and *de facto* exclusion. Not only does it form an obstacle to women's achieving their full potential – as is their right according to the Universal Declaration of Human Rights – it also ignores the unique and indispensable contribution that women could make to stabilising countries, and making societies more peaceful, prosperous and democratic.

Women often redefine political priorities, whether it be in voting booths, in schools and community centres, or in town halls and parliaments. They put neglected, but essential, issues on the political agenda. They advance gender-specific concerns, such as safety and female and maternal health. And the new perspectives they provide on mainstream political issues benefit everyone.

Significantly, many of these issues are Millennium Development Goals and other key UN goals endorsed and advanced by the UN Member States. They therefore deserve our utmost attention and concerted efforts.

With this in mind, I would like to conclude my statement with five specific calls for action on the part of the UN System and the UN Member States. These calls for action are based on my consultations with the women's and peace movements in the Netherlands and beyond. I call upon the United Nations and its Member States to take every measure available to them to advance women's empowerment and equal participation in society, specifically:

- Firstly, to promote and support legal and institutional frameworks and electoral systems which provide a level playing field for all citizens, including women, to vote and hold public office.
- Secondly, to further forms of genuine democracy and good governance which create

more opportunities for more people – including women – to participate directly in democratic processes in their societies.

- Thirdly, to actively support women's organisations which contribute to developing peaceful and democratic societies, empowering women, and mainstreaming gender, from the local level up to the UN System as a whole.
- Fourthly, to encourage and support the development and implementation of National Action Plans for the implementation of Resolution 1325 in all Member States, with priority given to fragile states.
- Lastly, to promote and support the development and deployment of early-warning systems that take full advantage of women as agents of change, thus doing more to prevent the outbreak of conflict.

Mr President, Ladies and Gentlemen,

This month marks the tenth anniversary of the adoption of Resolution 1325. Over the years its implementation has gradually gained momentum, and much has been achieved. Yet so much more remains to be done if we are to bring about genuine democracy worldwide. So, wherever we live and work, let each and every one of us do our utmost to support women so they can unleash their full potential for the good of humanity.

Thank you.

NIEUWS UIT DE

VERENIGDE NATIES

Nieuw Nederlands (VN-)initiatief: HOPE XXL

Begin 2009 startte een groep van tien jongeren uit De Liemers (Gelderland) het initiatief 'HOPE XXL'. HOPE staat voor 'Human Odyssey of People's Elevation'. Onder leiding van initiatiefnemer Chris van de Ven uit Duiven hebben deze tien Liemerse jongeren inmiddels 10x gediscussieerd en gebrainstormd (vandaar XXL), over een betere en rechtvaardiger wereld. Vanuit deze discussies is in een jaar tijd de zogenaamde 'Liemers List' opgesteld. Het betreft een discussiemanifest en leidraad om te komen tot een betere samenleving. HOPE XXL streeft naar een wereld waarin het welzijnsniveau van elke wereldburger zich op een acceptabel niveau bevindt. Thans bevat de Liemers List 100 punten waarvan er 15 nog verder uitgewerkt dienen te worden. De met elkaar overkoepelende en samenhangende thema's die in de Liemers List naar voren komen, zijn: duurzaamheid, economie, oorlog en vrede, ontwikkelingssamenwerking en cultuur.

HOPE XXL biedt een aansprekend programma voor jongeren en zet aan tot discussie in een nog

HOPE XXL: een goed voorbeeld van hoe jongeren bezig zijn met de wereldproblematiek

Gelet op het VN-doel van dit Nederlandse initiatief, dat specifiek gericht is op het betrekken van jongere generaties bij de grote thema's van deze tijd, trok HOPE XXL de aandacht van zowel het Bestuur van de NVVN als van de redactie en redactieraad van VN Forum. Gezamenlijk leek het ons een goed idee in dit nummer van VN Forum HOPE XXL te steunen bij de tweede fase van hun project, te weten, het landelijk onder de aandacht brengen van dit initiatief.

nooit eerder vertoonde vorm. Zo kan iedereen via de website www.hope-xxl.com de Liemers List aanvullen en zelf een voorstel voor een nieuw punt indienen. Uiteindelijk is het doel een door jongeren over de hele wereld besproken manifest voor te leggen aan de Verenigde Naties, met het verzoek het manifest te behandelen en waar relevant bestaande VN-resoluties aan te passen en/of zelfs nieuwe VN-resoluties toe te voegen. Nu de eerste fase van het project is afgerond in de Gelderse regio, wordt HOPE XXL via andere regionale debatten uiteindelijk landelijk onder de aandacht gebracht.

De initiatiefnemer

Initiatiefnemer Chris van de Ven, oud-leraar maatschappijleer en nu directeur van een cultureel centrum in Duiven, liep al twintig jaar rond met ideeën om iets als HOPE XXL te starten. Zijn motivatie hiervoor (citaat):

'We leven in een goed georganiseerd land, maar lopen voortdurend als verweide burgers te klagen en te mopperen. Dat staat niet in verhouding tot de omstandigheden waarin miljoenen mensen in de derde wereld moeten leven. Tegelijkertijd groeit het aantal mensen dat vindt dat we positiever en opbouwender met elkaar om moeten gaan en dat we moeten ophouden met het plegen van roofbouw op de aarde. Kijk naar mensen als

Herman Wijffels, die al jaren praat over een nieuwe, positieve en totale visie op een rechtvaardige en duurzame samenleving op wereldschaal. Maar de grote beweging blijft stagneren. HOPE XXL biedt een richtinggevend totaalbeeld.'

HOPE XXL wil vanuit de jongere generatie een nieuw perspectief bieden op mondiale vraagstukken, waarbij wordt uitgegaan van datgene wat er tot nu toe is bereikt.

In de preambule van het manifest schrijven de 'jonge, onafhankelijke wereldburgers' uit De Liemers dat ze richting willen geven aan het menselijk handelen vanuit 'het universele, onomstreden en humane principe' dat 'men anderen behandelt zoals men zelf behandeld wil worden'. Dat principe gaat op voor individuen én staten, zodat ook de rechten en positie van zwakkeren worden gewaarborgd. Deze en andere gedachten over een menswaardige samenleving worden nu in HOPE XXL uitgewerkt.

‘Groeimodel’

Het doel is om vanuit de jongere generatie maatschappelijk relevante thema's tot één manifest te bundelen. Dit manifest geeft een concreet plan van aanpak voor de grote vraagstukken van dit moment. Het project wordt vanuit een regionale aanpak (regionale debatten en regionale

lijsten) steeds verder opgeschaald. Met behulp van het zogenaamde 'Jongeren Ambassadeurs-programma' wordt de Liemers List besproken met jongeren. Hierbij wordt ingegaan op de grote uitdagingen van deze tijd en gaan jongeren concreet aan de slag met hun eigen versie van het manifest.

Op basis van de input van alle jongeren ontstaat er uiteindelijk één manifest, dat landelijk is besproken en breed wordt gedragen door jongeren in Nederland. Frits Bloemberg, eigenaar van 'Het Debatbureau' in Den Haag, is actief betrokken bij het 'groeimodel' van HOPE XXL. Hij verwoordt het concept als volgt: 'Uiteindelijk willen we in 2012 de regionale lijsten "trechters" tot één List van honderd punten en die willen we presenteren op een grote, landelijke manifestatie. Daarna schalen we het op naar VN-niveau.' Concreet wil HOPE XXL naar een

Foto: Bas van Spankeren

Raad van aanbeveling HOPE XXL

- **Elco Brinkman**, Voorzitter Bouwend Nederland
- **Theodor Brauer**, Bürgermeister Stadt Kleve
- **Robbert Dijkgraaf**, President van de Koninklijke Academie van Wetenschappen (KNAW)
- **Louise Fresco**, Hoogleraar op het gebied van de grondslagen van duurzame ontwikkeling in internationaal perspectief, UvA
- **Arnold Heertje**, Emeritus Hoogleraar economie
- **Freek de Jonge**, wereldverbeteraar en cabaretier
- **Bert Koenders**, Oud-minister voor ontwikkelingssamenwerking
- **Jan Pronk**, Oud-minister voor ontwikkelingssamenwerking
- **Alexander Rinnooy Kan**, Voorzitter Sociaal Economische Raad (SER)
(*'Ik ben diep, diep onder de indruk van HOPE XXL en de Liemers List'*)
- **Maarten van Rossem**, Emeritus Hoogleraar geschiedenis
- **Jan de Ruiter**, Burgemeester van Zevenaar
- **Jan Terlouw**, Oud-minister en schrijver
(*'Ik neem mijn pet af voor dit discussiemanifest. Alle punten uit de Liemers List zijn te realiseren'*)
- **Herman Wijffels**, Hoogleraar duurzaamheid en maatschappelijke verandering
(*'HOPE XXL geeft een totaalvisie op de grote kwesties van deze tijd. En dat op een manier die ik nog nooit eerder heb gezien'*)
- **Henk Zomerdijk**, Burgemeester van Duiven

concrete 'to do list' namens de jongere generatie en deze in New York overhandigen aan de Verenigde Naties.

Steun van prominenten en derden

De jongeren die de Liemers List oorspronkelijk hebben opgesteld zullen ook de komende jaren een rol blijven spelen. HOPE XXL wordt daarnaast ondersteund door diverse maatschappelijke zwaargewichten (zie kader 'Raad van aanbeveling').

Het Jongeren Ambassadeursprogramma wordt mede mogelijk gemaakt door onder andere het NCDO, het Nationaal Fonds voor Vrijheid en Veteranenzorg, Rabobank Nederland, Stichting Mundo Crastino Meliori, VSB Fonds Woerden & Alphen a/d Rijn.

Meer informatie via:

Stichting HOPE XXL

Dhr. Chris van de Ven, directeur

Internet: www.hope-xxl.com

E-mail: info@hope-xxl.com

Telefoon: 06-22087780

• Signalementen • Sig

Duitsland: hervorm VN-Veiligheidsraad

De Duitse minister van buitenlandse zaken Guido Westerwelle verwelkomt de oproep van de Amerikaanse president Barack Obama om de Verenigde Naties te hervormen. Obama pleit onder meer voor een permanente zetel in de VN-Veiligheidsraad voor India en Japan; dat doel heeft ook Duitsland voor ogen. Westerwelle verklaarde dat Duitsland de hervorming van de Veiligheidsraad steunt. Momenteel bezetten de Verenigde Staten, China, Frankrijk, Groot-Brittannië en Rusland een permanente zetel in de raad, die verder wordt aangevuld door tien wisselende leden.

Duitsland won onlangs de verkiezingen voor een van deze wisselende zetels, maar het wil (net als Brazilië, India en Japan) in de toekomst een permanente zetel in de Raad.

Bron: *de Volkskrant*, 9 november 2010

Stichting MAMO helpt meisjes naar school

Helaas is het niet overal ter wereld vanzelfsprekend om naar school te gaan, en zeker niet voor meisjes en vrouwen. Onderwijs is voor de ontwikkeling van ieder mens belangrijk. Door een opleiding te volgen, zullen meisjes zelfstandiger en onafhankelijker worden en in hun eigen levensonderhoud voorzien. Het Radha Kishan Home (RKH) te Hyderabad in India vangt weeskinderen op en voorziet ze van onderdak, voedsel, kleding, basisonderwijs en vooral ook liefde. Voor middelbare en hogere opleidingen zullen de meisjes naar een school in Hyderabad of elders moeten. Het RKH heeft echter niet de middelen om de meisjes te laten studeren. Stichting MAMO wil graag haar bijdrage leveren om dat toch mogelijk te maken!

Als initiatiefneemster en voorzitter van Stichting MAMO stel ik mij graag even voor. Mijn naam is Malika Morres, en ik ben geboren in januari 1981 te Hyderabad, India. Mijn biologische moeder heeft mij anoniem afgestaan aan het kindertehuis *Radha Kishan Home*, dat mij bijzonder goed heeft opgevangen en verzorgd. Vanuit het RKH is mijn adoptieproces erg snel op gang gebracht en zo ben ik op 13 maart 1982 naar Nederland gekomen. In mijn jeugd heb ik veel onbegrip over mijn adoptie gehad. Maar na een bezoek aan het RKH, in januari 2005, werd alles anders. Ik werd erg warm en welkom ontvangen door alle 'Aunties' en kinderen van het RKH. Een onvergetelijke ervaring! Ik had me nog nooit zo welkom en thuis gevoeld. Na vele gesprekken met twee 'Aunties' die er al werkten toen ik in 1981 naar het RKH werd gebracht, begonnen mijn gevoelens bij te draaien.

Na terugkomst in Nederland wist ik dat ik iets voor het RKH zou willen doen. Ik ben me er erg bewust van geworden dat ik door mijn adoptie veel kansen heb gekregen die de meisjes van het RKH niet hebben gehad. Ik heb een opleiding kunnen volgen en me kunnen ontwikkelen tot de persoon die ik nu ben. De waardering voor mijn onafhankelijkheid als vrouw is zeer groot. De drang om wat terug te doen voor het RKH en mijn waardering voor het fantastische werk wat ze daar doen, werd steeds groter. Na vele gesprekken met de mensen om me heen kwamen er steeds meer ideeën, en zo kreeg Stichting MAMO (*Many Able Many Opportunity*) geleidelijk haar vorm.

Ik heb samen met mijn schoonmoeder Ans, een vriendin van de lagere school Laura en Naomi, ook al jaren een vriendin, de stichting opgericht.

Malika Morres (1981), initiatiefneemster en voorzitter van Stichting MAMO (opgericht: 29 december 2009).

Stichting MAMO wil de meisjes van het *Radha Kishan Home* middelbare en hogere opleidingen aanbieden. Hiermee zullen de meisjes zelfstandig worden en voor een eigen inkomen kunnen zorgen. Samen met het RKH zal er gekeken

Cijawati, Malika Morres en Shashikala bij het kindertehuis in Hyderabad

worden welke meisjes in aanmerking komen en zal er naar een gepaste opleiding worden gezocht. De kosten voor een opleiding variëren van 350 euro voor een tweejarige opleiding tot laboratorium-technicus tot 2650 euro voor een vier jaar durende universitaire opleiding medicijnen. Hyderabad telt meer dan acht universiteiten en hogescholen en door de snel groeiende IT in de stad komen er steeds meer faciliteiten. De meisjes zullen tijdens hun studieperiode in het RKH blijven gehuisvest. Dit is voor de meisjes zelf prettig omdat ze nog steun hebben aan het RKH, terwijl de studerende meisjes het RKH kunnen helpen door bij te staan in alle werkzaamheden.

Alle bestuursleden van de Stichting zetten zich vrijwillig in voor de meisjes. Tevens worden alle kosten voor de oprichting en instandhouding van de Stichting door de bestuursleden zelf bekostigd. Al uw giften zullen dus volledig ten goede komen aan de meisjes van het RKH te Hyderabad.

Op 17 januari 2011 zal onze voorzitter Malika richting Hyderabad vliegen (ook deze reis wordt particulier gefinancierd). Zij zal daar het RKH bezoeken om te kijken hoe het met de meisjes gaat.

Wat is er mooier dan de meisjes van het RKH een stapje verder te helpen en ze de kans te geven zich te ontwikkelen tot zelfstandige en onafhankelijke vrouwen? Om ze de kans te bieden een bestaan op te bouwen, iets wat voor ons zo vanzelfsprekend is.

Many Able Many Opportunity

U kunt de Stichting MAMO steunen door geld te storten op:

de Rabobank Zeist: rekening nr. 156.241.889 t.n.v. Stichting MAMO

De stichting heeft een ANBI status. Voor meer informatie kunt u terecht op onze website www.stichtingmamo.nl

NIEUWE VN-JONGERENVERTEGENWOORDIGER DIRK JANSSEN (20) WIL FOCUS OP VOEDSEL, WATER EN ONDERWIJS

‘We moeten het verschil kunnen maken’

door Koen van Ramshorst

Vier maanden geleden zat Dirk Janssen nog in de collegebanken van het University College Maastricht, waar hij Internationale Betrekkingen en Economie studeerde. Nu vertegenwoordigt hij de jongeren bij de Verenigde Naties: in december bracht hij een bezoek aan het zenuwcentrum van de internationale volkerenorganisatie in New York.

Op zijn weblog schrijft de kersverse jongerenvertegenwoordiger dat ‘het kennismakingsbezoek zo was ingedeeld om zoveel mogelijk mensen van VN organen, NGO’s en de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland te ontmoeten’. Janssen sprak met WFP, UNICEF, the United Nations Programme on Youth en de VN-wateradviescommissie, die wordt aangevoerd door Prins Willem Alexander. Vooral op het gebied van water streeft Janssen naar een actieve rol van Nederland: ‘Nederland heeft

veel expertise op het gebied van watermanagement. Water is van cruciaal belang voor de ontwikkeling van derde wereldlanden.’

Naast water zijn voedsel en onderwijs volgens Janssen randvoorwaarden voor ontwikkeling. ‘Ontwikkelingshulp zou een drie eenheid moeten zijn: voldoende water en voedsel zijn een absolute voorwaarde voor onderwijs. Want met een rommelende maag kun je niet naar school. Uiteindelijk staat beter en structureel onderwijs aan de basis van duurzame ontwikkeling.’

Dirk Janssen in het hoofdkantoor van de VN in New York

Bron: www.gajijvoor.nl

Dirk Janssen weet waarover hij spreekt. Ondanks zijn jeugdige leeftijd verbleef hij met 21 andere scholieren in Rwanda, waar hij meehielp aan de bouw van een nieuwe schoolbibliotheek, theaterstukken maakte en discussieerde over de toekomst van het door burgeroorlog geteisterde land. ‘In een land dat zo verscheurd is geweest op basis van verschillen, ontdekten we dat we eigenlijk veel meer hetzelfde zijn dan verschillend.’

De bijzondere ervaring in Rwanda proefde naar meer. In 2009 werkte Janssen als vrijwilliger in een VN-vluchtelingenkamp voor Liberiaanse vluchtelingen in Ghana. Hij werd geraakt door de hypocrisie die hij daar aantrof: ‘In het vluchtelingenkamp “moesten” de leerlingen leren. Vele klassen leerlingen moesten met een lege maag hun examen afleggen. De jongeren in het

kamp moesten dus wel naar school, zonder dat er aan het broodtekort werd gedacht.'

Zijn ontmoeting met Blaise, een Togolese medestudent die Janssen aan de Universiteit van Ghana leerde kennen, was een andere drijfveer om zich actief voor de VN in te zetten. Janssen: 'Blaise kreeg een beurs van de VN om te kunnen studeren. Die beurs werd alleen constant veel te laat uitgekeerd. Blaise was op een gegeven moment zo arm dat hij zich niet meer dan een maaltijd per dag kon veroorloven.' De gedrevenheid van Blaise tegen de achtergrond van aan honger grenzende armoede, raakte Janssen. 'Want ondanks onze gezamenlijke inspanningen om zijn financiële onafhankelijkheid te waarborgen, wist ik dat er nog veel meer Blaises rondlopen op deze aarde.'

De bijzondere, en vaak ook tragische, ervaringen in Rwanda en Ghana sterkten Janssen in zijn besluit zich te kandideren voor de functie van VN-Jongerenvertegenwoordiger. Met de steunbetuigingen van de oud-ministers Jo Ritzen en Jacqueline Cramer op zak, stortte hij zich met twee andere finalisten in een campagne die niet onopgemerkt aan de media voorbijging. Op 28 oktober werd hij met een ruime meerderheid van 2.900 stemmen (51%) tot Jongerenvertegenwoordiger gekozen.

Schoon water, voldoende voedsel en goed onderwijs, daar wil Janssen zich het komende jaar maximaal voor inzetten. Ook wil hij meer jongerenvertegenwoordigers uit ontwikkelingslanden bij de VN betrekken. 'Momenteel zijn dat er maar tien, dat zijn er te weinig als je echt wil weten wat er onder de jeugd speelt in ontwikkelingslanden. Bovendien heb je vertegenwoordigers nodig om jongeren lokaal te mobiliseren.' In oktober 2011 mag Janssen de Algemene Vergadering van de VN toespreken. 'Dat is een geweldig platform, temeer omdat je daar een duidelijk statement kan maken. En Nederland kan veel doen. We hebben de Universiteit van Wageningen, die veel kennis in huis heeft over hoe je goede landbouw kunt bedrijven. En onze

Kroonprins maakt zich sterk voor water.' Janssen zou op dat gebied graag samen met Prins Willem Alexander willen optrekken. 'Want alleen als we samenwerken, kunnen we het verschil maken. Ook voor jongeren in ontwikkelingslanden.'

Het interview met Dirk Janssen vond plaats aan het begin van zijn periode als jongerenvertegenwoordiger, in december 2010. Sindsdien heeft Dirk niet stilgezeten en is hij betrokken bij uiteenlopende internationale activiteiten. U kunt de actuele belevenissen van de Nederlandse VN-jongerenvertegenwoordiger volgen via: www.gajijvoor.nl.

• Signalementen • Sig

Humanitaire hulp in 2011: VN doen grootste hulpvraag ooit

Op 30 november 2010 heeft VN-secretaris-generaal Ban Ki-moon de grootste hulpvraag ooit gelanceerd, te weten 7,4 miljard dollar (bijna 5,7 miljard euro) voor humanitaire hulp. De humanitaire crises in 2010 waren zeer verwoestend, zo liet de SG weten. De hulp is in eerste instantie bedoeld voor Haïti en Pakistan, landen die in 2010 te maken kregen met zeer grote natuurrampen. Zo werd Haïti in het begin van dat jaar getroffen door een aardbeving en heeft het land nu te kampen met een cholera-epidemie. De VN vragen 907 miljoen dollar aan hulp voor Haïti. Voorts staat Pakistan, in juli en augustus geteisterd door overstromingen zonder weerga, hoog op de lijst van hulpbehoevende landen, alsmede Soedan en Congo, in verband met de conflicten in deze landen. Voor Soedan vraagt de VN 1,7 miljard dollar; voor Congo 719 miljoen dollar.

Bron: *Belga/Knac.be* (België), 30 november 2010

In memoriam Prof. Dr. Peter Baehr

‘De Verenigde Naties vervult nog steeds een nuttige functie als ontmoetingsplaats voor regeringen en daarmee als internationaal onderhandelingsforum. [...] Als regeringen van staten het niet met elkaar eens worden, dan ligt dat niet aan de Verenigde Naties, maar aan die staten zelf. De VN zal ook in de te voorziene toekomst onmisbaar zijn.’

Dit schreef Peter Baehr, samen met Leon Gordenker, in zijn laatste boek over de Verenigde Naties. Het boek met de passende titel *Moet de VN niet met pensioen?* (zie de boekbespreking elders in dit nummer) analyseert hoe het met de VN gesteld is 65 jaar na de oprichting. Op basis van uitgebreid onderzoek en de onmetelijke kennis op dit terrein van de twee auteurs wordt een overzicht gegeven van de pro’s en contra’s van de VN en komen de auteurs tot bovenstaande conclusie. Niet omdat zij onkritische fans zijn van de VN, maar omdat zij helder laten zien dat de wereld nog niet zonder de VN kan.

Op 29 november 2010 is Peter Baehr, emeritus hoogleraar rechten van de mens, geheel onverwacht overleden. Peter Baehr was jarenlang trouw lid van de NVVN en geloofde met hart en ziel in de doelstellingen van de VN. Hij heeft dit in talloze publicaties, colleges en lezingen laten zien. Hij was wetenschapper en activist, in een unieke combinatie. Hij wist zijn grote kennis over mensenrechten, buitenlands beleid en de VN in te zetten voor een breed publiek van wetenschappers, studenten en leden van diverse niet-gouvernementele organisaties. Tegelijkertijd wist hij zijn rol als voorvechter voor mensenrechten en voor het opkomen voor de meest kwetsbaren te combineren met wetenschappelijke distantie en diepgang.

Maar bovenal was Peter Baehr een aardige, toegewijde en geïnteresseerde man, die de NVVN altijd een warm hart toedroeg. Hij heeft talloze malen voor *VNForum* geschreven en diverse keren aan debatten deelgenomen of lezingen gegeven. Wij konden veel van hem leren. In het voorwoord van zijn laatste boek staat dat deze een impliciete uitnodiging is aan de lezer om met de auteurs mee te denken over de toekomst van de Verenigde Naties. Helaas zullen wij dat zonder de kennis, wijsheid en betrokkenheid van Peter Baehr moeten doen.

Yvonne Donders, voorzitter NVVN

BOEKBESPREKING

‘Moet de VN niet met pensioen?’

door Carel Jansen

‘Moet de VN niet met pensioen?’, zo luidt de titel van het boek van wijlen Peter Baehr en Leon Gordener, dat onlangs verscheen bij de uitgeverij Spectrum. Deze verzuchting mondt uit in een ontkenning zoals je verwachten mocht. Toch stemt het beeld dat beide hoogleraren schetsen van de volkenorganisatie niet tot vreugde. Er is nogal wat aan te merken op de organisatie hoewel de feilen toch vooral toe te schrijven zijn aan de leden en niet zozeer aan al die mannen en vrouwen die in dienst van de Verenigde Naties er iets van trachten te maken.

De auteurs wijden aandacht aan de drie belangrijkste taken van de VN, de internationale vrede en veiligheid, het stimuleren van de mondiale ontwikkeling en het bevorderen van de mensenrechten. Daarnaast is er aandacht voor de structuur van de organisatie en de drie aandachtsgebieden die elkaar weliswaar overlappen maar die toch ook ieder voor zich van betekenis zijn: te onderscheiden zijn een VN als internationaal overlegorgaan, waarbinnen iedere Lidstaat een even zware stem heeft; een uitvoerende VN die probeert uitwerking te geven aan beleid dat vooral is gericht op regeringen; en een samenwerkende VN. Die omvat in de woorden van de auteurs ‘de autonome, technisch georiënteerde internationale organisaties die via constitutionele kanalen verbonden zijn met de centrale organisatie’. Bij dit laatste moeten we vooral denken aan de suborganisaties van de VN zoals de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), de Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO) e.d. die formeel vallen onder de Economisch Sociale Raad (ECOSOC) van de VN of onder de Algemene

Vergadering, zoals Unicef of Unesco. Deze organisaties proberen de Lidstaten bij de les te houden als het gaat om de noden in deze wereld of de in standhouding van het culturele erfgoed.

‘Er bestaat geen enkele garantie dat de overlegstructuur efficiënte, snelle en duidelijke resultaten zal opleveren. Wel is zeker dat de problemen formeel worden vastgelegd,’ stellen de auteurs vast. Soms gebeurt dat in de vorm van verdragen die tezamen het gebouw van de internationale rechtsorde vorm geven, al vormen de VN geen staat en beschikken ze dus ook niet over de middelen om de uitvoering van de gemaakte afspraken af te dwingen. Ook kunnen staten niet gedwongen worden zich bij die verdragen aan te sluiten of kan voorkomen worden dat zij daarbij allerlei voorbehouden maken die de doelmatigheid van een verdrag kan aantasten.

Dat ligt iets anders als je het hebt over de handhaving van de internationale vrede en veiligheid. Het Handvest heeft de mogelijkheid geschapen om op te treden tegen degenen die deze in gevaar brengen ook al zitten daar allerlei haken en ogen aan die de VN niet altijd tot de objectieve scheidsrechter maakt die je je zou wensen. Eigen belang speelt bij iedere internationale beslissing een rol en zeker als het om dit

Peter Baehr & Leon Gordener, *Moet de VN niet met pensioen?* Uitg. Unieboek Het Spectrum 2010, 157 pag. Isbn 978 90 491 0332 3; prijs €19,99

soort zaken gaat. Het vetorecht in de Veiligheidsraad waar de vijf mogendheden, die als overwinnaars gelden van de Tweede Wereldoorlog, nog altijd over beschikken is veel opkomende landen een doorn in het oog zonder dat de hervormingen van de VN waarop steeds gehoopt wordt, daar een oplossing voor hebben aangereikt.

Anderzijds bleek het Handvest soepel genoeg om daarin allerlei ontwikkelingen in te passen die in 1945 niet voorzien waren, zoals het inzetten van vredestroepen of zelfs in enkele gevallen van gevechtseenheden om onruststokers tot de orde roepen en toezicht te houden op de naleving van bestanden.

En hoewel van meet af aan de bevordering van de mensenrechten in het Handvest werd genoemd als voorwaarde om de internationale vrede en veiligheid te bevorderen, zou men in 1945 toch verbaasd opgekeken hebben van de hoge vlucht die het beleid van de VN op dit terrein sedertdien genomen heeft. De meeste staten zijn bereid gebleken om in zekere mate afstand te doen van hun soevereiniteit die in 1945 nog als onaantastbaar beschouwd werd, en

zich te schikken naar een zekere vorm van toezicht op hun doen en laten tegenover hun eigen onderdanen. 'Naming and shaming' bleek in de praktijk te onaantrekkelijk om zich te blijven verzetten tegen de opmerkingen die de diverse Comité's en andere organen, die toezicht houden op de uitvoering van de mensenrechtenverdragen, maken op het nationale beleid.

De auteurs voeren een reeks argumenten aan tegen de gedachte dat we de VN in het vervolg wel kunnen missen en zij verkiezen het 'door te modderen' met de organisatie zoals we die nu kennen, met inbegrip van de particuliere organisaties en bedrijven die participeren in het werk van de VN. Zij zijn nuttig als onderhandelingsforum en ze kunnen regeringen helpen bij de uitvoering van de in dit kader genomen besluiten. Bovendien zijn veel mensen over de gehele wereld voor hun leven afhankelijk van deze organisatie, al heeft die inmiddels de pensioengerechtigde leeftijd van 65 bereikt.

Het boek is een goede handleiding voor geïnteresseerden en geeft de critici misschien voldoende stof om er nog eens over na te denken.

enten • Signalementen • Signalementen • Signa

VN: Eet minder vlees

Mensen moeten minder dierlijke producten consumeren om de ergste gevolgen van de klimaatverandering in de wereld op te vangen. Dit staat te lezen in een rapport van VN-milieuorganisatie UNEP, *Assessing the Environmental Impacts of Consumption and Production*, dat begin juni verschenen is. Als de wereldbevolking tegen 2050 tot 9,1 miljard gestegen is, zoals de verwachting luidt, en mensen, zoals dat er nu naar uitziet, steeds meer vlees en vleesproducten gaan eten, dan ontstaat een onhoudbare situatie. Volgens Edgar Hertwich, de Noorse hoogleraar die het redactieteam van het rapport leidt, veroorzaken dierlijke

producten net zoveel milieuschade als fossiele brandstoffen. Eerder had Rajendra Pachauri, voorzitter van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) er ook al op aangedrongen dat de mensen een vleesloze dag per week zouden moeten invoeren om een bijdrage te leveren aan verbetering van het klimaat. De veestapel consumeert nu reeds een groot deel van de opbrengst van de landbouw (en schoon water), waarbij veel kunstmest en bestrijdingsmiddelen nodig zijn. Bij verdubbeling van het gemiddelde inkomen neemt de kwalijke invloed op het milieu met 80% toe, mede door de toename van de vleesconsumptie.

Bron: *The Guardian*, 2 juni

BOEKBESPREKING

Verloren in wanorde

door Carel Jansen

De Nederlandse diplomaat Karel van Kesteren heeft een inspirerend boek over ontwikkelingssamenwerking geschreven ('Verloren in wanorde') dat iedereen die daar iets mee heeft zich ter harte zou moeten nemen. Het relaas is toegespitst op wat hij zelf omschrijft als 'de ondermaatse organisatie van wat er in de wereld alles bijeen aan ontwikkelingssamenwerking wordt gedaan'. En Van Kesteren weet waar hij het over heeft. Zelf was hij in een aantal ontwikkelingslanden ambassadeur in welke functie hij zich zeer vaak beziggehouden heeft met ontwikkelingsvraagstukken. Ook als ambtenaar op het Ministerie van Buitenlandse Zaken had hij dit onderwerp in de verschillende periodes tussen 1974 en 2005 in zijn portefeuille.

Wat de auteur telkens weer moest constateren was dat de hulpverlening een chaotisch karakter heeft, met te veel diverse donoren en een veelvoud van ngo's die allemaal zo hun eigen idee hebben over waar die hulp uit zou moeten bestaan, dikwijls zonder dat men het ontvangende land raadpleegt over de behoeften die daar bestaat en wat de beste manier is om daarin te voorzien. Het werkt vaak langs elkaar heen en er gaat veel geld verloren aan onnodige zaken en dubleringen. Van Kesteren schat dat van de 120 miljard dollar die bijvoorbeeld in 2008 voor ontwikkelingshulp beschikbaar kwam, er zo'n 40 miljard op die manier verloren is gegaan. Dat geldt ook voor het bedrag dat Nederland in dat jaar beschikbaar stelde, 5 miljard euro of 7 miljard dollar. Daarvan gaat zo'n 1,6 miljard euro verloren. 'Verliezen die zich jaar na jaar herhalen. Door systeemgebreken'. Die gebreken zijn niet te verhelpen op het niveau van individuele donorlanden. Door samenwerking van donoren en door de besteding van de gelden in de eerste plaats over te laten aan de ontvangende landen, kan daar verbetering in aangebracht worden, schrijft Van Kesteren.

Een belangrijke poging is daartoe in 2005 gedaan toen de Verklaring van Parijs tot stand kwam. Als uitgangspunt werd daarin vastgelegd 'dat het ontvangende land zelf de "eigenaar" moet zijn van zijn ontwikkeling, doordat het via een zelf opgesteld, meerjarig ontwikkelingsplan aangeeft wat het beleid moet zijn. Dat plan wordt dan elk jaar vertaald in de overheidsbegroting van het ontvangende land, terwijl dat land ook zelf de coördinatie van alle hulp in handen neemt. De donorlanden verplichten zich dat nationale leiderschap te respecteren. Zij moeten daarom ook hun hulp in lijn brengen met het ontwikkelingsplan van het ontvangende land en met de instituties en procedures daarvan (*alignment*). Op die manier', schrijft Van Kesteren, 'wordt de veelheid van donorprocedures vervangen door het ene stelsel van procedures van het land zelf, op gebieden zoals het beheer van de financiën, de accountantscontrole, de aanbestedingen, het beoordelen van de resultaten en het bewaken van de voortgang'. Aan de donoren de taak hun hulp op elkaar af te stemmen en er voor te zorgen dat ze 'niet met heel velen in dezelfde sectoren actief zijn maar het werk onderling veel beter te verdelen' 'zowel

donoren als ontvangende landen moeten verantwoording afleggen over de resultaten van hun inspanningen....' Aldus de hoofdlijnen van de Parijse Verklaring (p. 137/138).

Een van de proeftuinen voor deze nieuwe aanpak was Tanzania waar Van Kesteren in 2005 als ambassadeur kwam te werken. De door menigeen verfoeide multilaterale instellingen van de Verenigde Naties lieten daar zien dat samenwerking wel degelijk mogelijk is. Onder de noemer *OneUn* gingen de betrokken instellingen aan het werk volgens één gezamenlijk plan dat in dienst stond van het nationale ontwikkelingsplan van het land. 'Alleen al de praktische samenwerking tussen de VN-instellingen, in de vorm van bijvoorbeeld het afsluiten van gezamenlijke telefoon- en internetcontracten, bleek al snel tonnen aan dollars uit te sparen', constateert de auteur. Maar andere donoren bleven hun eigen prioriteiten koesteren die dikwijls voor tenminste een deel werden ingegeven door puur eigenbelang. Van Kesteren moet constateren dat de versnippering van de hulp in Tanzania alleen maar toenam. '...de hulp komt aan in te veel kleine porties van te veel donoren, waarmee hoge transactiekosten worden geschapen en het de ontvangende landen moeilijk wordt gemaakt om hun eigen ontwikkeling effectief te managen. ...van alle hulp die aan Tanzania werd verstrekt [onttrekt] nog steeds de helft zich aan coördinatie'. Het gaat daarbij om zo'n een miljard dollar. Dat daar snel verbetering in zal komen lijkt Van Kesteren niet waarschijnlijk. 'Op basis van mijn ervaring in Tanzania durf ik zelfs te stellen dat we een betere werkverdeling onder donoren wel kunnen vergeten'.

Van Kesteren pleit voor het geven van algemene begrotingssteun in plaats van hulp die gericht is op de door de donor als wenselijk beschouwde projecten. Een van de voordelen daarvan is dat het de donoren een directe ingang verschaft om de regering van het ontvangende land aan te spreken op hun doen en laten, ook als datniet direct in verband staat met door donoren ver-

strekt ontwikkelingsgeld.' De auteur geeft daarvan een voorbeeld. De auteur keert zich in zijn boek nogal eens tegen activisten die het allemaal beter denken te weten en zich graag inzetten voor wat zij belangrijk achten, maar hij zet zich ook af tegen liberalen die menen dat alles van de particuliere sector moet komen wil het enige zin hebben. Ook hun afschuw voor bemoeienissen van de kant van de overheid houdt geen steek. Een goed werkend overheidsapparaat blijft onontbeerlijk voor de werking van een land. En ook daarvoor is steun nodig. 'Want wat kan er van privébedrijven terecht komen als de elektriciteit elk moment uitvalt en er geen enkele zekerheid is over de prijsontwikkeling daarvan, als er geen behoorlijk functionerend bankwezen bestaat, als er geen onderwijssysteem is dat werknemers met basisvaardigheden aanlevert, als falend monetair beleid tot gierende geldontwaarding leidt, als inbrekers vrij spel hebben door afwezigheid van openbare orde en veiligheid, als vorderingen oninbaar zijn doordat rechters corrupt zijn, en noem maar op?'

'[A]lgemene begrotingssteun biedt een platform om elk tekortschietend beleid of optreden van de regering van het ontvangende land bij die regering aan de orde te stellen.' Dat dergelijke steun de corruptie zou bevorderen spreekt Van Kesteren tegen. Door geld te blijven geven aan allerlei afzonderlijke projecten en dat ook vaak door meerdere donoren tegelijk, verdwijnt er volgens hem meer geld dan door corruptie. Daarentegen helpt algemene begrotingssteun te voorkomen dat veel OS-geld verdwijnt doordat projectsteun een onevenredig groot beslag legt op de geringe capaciteit van overheden in het ontvangende land omdat die vergezeld pleegt te gaan met veel overleg, goedkeuring, verslaglegging, ontvangen van bezoekende missies, evaluaties, enzovoort.

Tegen projectsteun pleit ook dat die de normale marktverhoudingen kan verstoren door allerlei verborgen subsidies en het wegzuigen van personeel van elders. Bovendien geeft deze vorm van hulp de ontvangers veel meer het gevoel

Karel van Kesteren, *Verloren in wanorde. Dertig jaar ontwikkelingssamenwerking, een persoonlijk relaas*. ISBN 978 60 2209 82; paperback, 216 pagina's; €19,50; uitgave KIT Publishers, Amsterdam 2010

afhankelijk te zijn en leidt het tot het wegzuigen van bekwame krachten uit overheidsinstellingen. Voor projectsteun is alleen plaats 'in specifieke omstandigheden, gewoonlijk als onderdeel van flankerend beleid bij algemene begrotingssteun.' Maar, moet de auteur constateren, de traditionele praktijken bleken ook in het overigens tamelijk voorbeeldige Tanzania, een taai leven te leiden. Voor hervormingen van het OS-beleid volgens de in de Parijse Verklaring gegeven richtlijnen bleef uit...' een beter rendement van de OS-miljarden bleef buiten bereik.'

Van Kesteren houdt ook een pleidooi voor de multilateralisering van de ontwikkelingshulp. Dat brengt zijns inziens automatisch met zich mee dat de donoranarchie die er nu heerst ingedamd wordt. Gebruik van de bestaande internationale instellingen op dit gebied ligt volgens de auteur voor de hand. 'Dat die niet optimaal functioneren is geen reden om dan maar in de huidige warboel te berusten'. Maar het ligt niet voor de hand dat er op korte termijn verandering zal komen in de huidige praktijk, vreest Van Kesteren. 'Sommige bilaterale donoren hebben immers met hun ontwikkelingshulp meer, of zelfs geheel andere doelstellingen op het oog dan lotsverbetering van arme mensen en landen. Voor meer effectiviteit ten bate van die lotsverbetering zullen zij dus niet bij voorbaat warm lopen. Maar dat is geen reden voor andere donoren om niet al in de door mij genoemde richting te gaan werken', schrijft Van Kesteren.

'Een eerste broodnodige verbetering is een veel betere werkverdeling tussen donoren'. Men zou de ontwikkelingslanden onderling kunnen verdelen om daar dan een veel hoogwaardiger inbreng te hebben. 'Er is al vaak gesproken over

een model waarin per ontvangend land maar vijf bilaterale donoren over zouden blijven.' Dit is iets anders dan Nederland beoogde met het beperken van de lijst van partnerlanden. 'Daarbij ging en gaat het om steeds om het schrappen van landen ...zonder overleg met andere donorlanden. Met mijn voorstel gaat het om een onderling afgestemde actie van zoveel mogelijk donorlanden gezamenlijk.' In het kader van de ontwikkeling op langere termijn is het volgens Van Kesteren beslist noodzakelijk dat het ontwikkelingsbeleid zich beperkt tot financiering, losgekoppeld van technische hulp, advisering of uitvoering. 'Het ontvangende land moet zelf de bestemming van het geld kunnen bepalen op basis van een ontwikkelingsplan dat ook voor de donoren aanvaardbaar is. Donoren moeten ophouden het ontvangende land tot in detail te willen voorschrijven wat er met het geld moet gebeuren.'

Donorlanden 'moeten niet langer willen vastleggen dat er van hun OS-begrotingen een bepaald percentage of een vast bedrag naar bijvoorbeeld onderwijs of energie of tropische bossen gaat. Met zulke zogenoemde *inputdoelstellingen* respecteren we immers niet de prioriteiten van het ontvangende land, maar leggen wij onze eigen prioriteiten op.' Dat leidt alleen maar tot versnippering en overlapping. De versnippering dring je ook terug 'door het huidige grote deel van de Nederlandse OS-begroting dat naar particuliere organisaties gaat – 20 procent – flink terug te brengen.'

Een laatste aanbeveling is dat donorlanden in hun ambtelijke organisaties landen centraal stellen en niet thema's. Landen die de capaciteit moeten krijgen om zelf problemen rond kindensterfte, drinkwatervoorziening, energievoorziening en ... klimaatverandering te kunnen aanpakken.' Voor dat laatste is naast de 120 miljard ook nog eens 100 miljard extra nodig. De geschetste problemen zullen zeker niet opgelost worden door de hulp te verlagen. 'Waar het om gaat is het systeem van besteding te verbeteren, om zo de uitgaven, van wie dan ook, meer ren-

dement te laten opbrengen. Van Kesteren is niet al te optimistisch over de vraag of dit alles ook gaat lukken. Er zijn nogal wat belangen gemoeid bij het handhaven van de huidige onbevredigende situatie. Maar dat leidt alleen maar

tot afkalving van de steun voor ontwikkelings-samenwerking en dat moeten we niet willen. Van Kesteren hoopt dat dit boek een bijdrage kan leveren aan de discussie, en ik met hem.

enten • Signalementen • Signalementen • Signa

VN doen onderzoek naar Israëlische aanval op vloot met hulpgoederen bestemd voor Gaza

VN-Secretaris-Generaal Ban Ki-moon stelde bij de behandeling in de Veiligheidsraad van de Israëlische aanval van 31 mei op de vloot met voor Gaza bestemde hulpgoederen voor, dat de VN zelf een grondig onderzoek zouden instellen naar het incident. Israël wees dit voorstel aanvaankelijk van de hand en verklaarde zelf een onderzoek naar de gang van zaken te zullen instellen. Bij de Israëlische aanval kwamen negen opvarenden van een Turks schip om het leven en vielen enige tientallen gewonden. Op 1 augustus werd bekend dat Israël alsnog instemt met het onderzoek door de VN. Een Israëliër en een Turk zullen deel uitmaken van de vierkoppige commissie die het onderzoek gaat doen. De andere twee leden zijn de voormalige premier van Nieuw-Zeeland, Geoffrey Palmer, en de vorige president van Colombia, Alvaro Uribe.

De VN-Mensenrechtenraad had al eerder (23 juli) besloten een onderzoek in te stellen en had daartoe een *fact-finding mission* benoemd. De drie deskundigen die opdracht hebben gekregen de schendingen van het internationaal recht te onderzoeken zijn rechter Karl Terrence Hudson-Phillips (1933*), voormalig openbaar aanklager in Trinidad and Tobago en vroegere rechter bij het Internationaal Strafhof; Sir Desmond de Silva, advocaat en voormalig openbaar aanklager bij het Speciale Sierra Leone Tribunaal; en Mary Shanthi Dairiam uit Maleisië, tot 2008 lid van het Comité voor de van discriminatie van vrouwen.

Het wordt niet waarschijnlijk geacht dat Israël

bereid zal zijn mee te werken met het onderzoek van de Mensenrechtenraad. Israël vindt opname van Sir Desmond de Silva in de *fact-finding mission* onaanvaardbaar, omdat die zich al in mei uitgesproken had tegen de actie van de Israëliërs.

Uit een eerder door de Israëliërs zelf opgezet onderzoek kwam naar voren dat men de actie van de Israëlische militairen wel onvoldoende voorbereid vond, maar dat zij terecht van hun wapens gebruik hadden gemaakt, omdat ze aangevallen werden.

Bron: *Jurist*, augustus 2010

Geen hoge VN-post voor Koenders

Oud-minister voor Ontwikkelingssamenwerking Bert Koenders (PvdA) wordt geen directeur van het VN-bevolkingsfonds UNFPA. Koenders was een van de 14 kandidaten voor deze post. De door VN-secretaris-generaal Ban Ki-moon benoemde Nigeriaan Babatunde Osotimeh is intussen op 1 januari 2011 aan de slag gegaan als de nieuwe UNFPA-directeur. Koenders had eind september een sollicitatiegesprek bij de VN in New York. Het destijds demissionaire kabinet steunde zijn kandidatuur. Nederland betaalde in 2009 overigens 89 miljoen euro aan dit hulpfonds van de VN en is in feite al enige jaren de belangrijkste donateur van de UNFPA. De Verenigde Staten dragen omgerekend ongeveer 45 miljoen euro bij; andere grotere Europese landen, zoals Frankrijk, nog geen 3 miljoen en Italië 639.000 euro.

Bron: *Elsevier*, 25 november 2010

Verenigde Naties geven Saudi-Arabië zetel in VN-Vrouwenraad

Saudi-Arabië is met ingang van 10 november 2010 lid van de VN-Vrouwenraad. Dit is opmerkelijk, omdat vrouwen in Saudi-Arabië verplicht gesluierd over straat moeten, niet mogen stemmen, niet mogen autorijden en alleen onder mannelijke begeleiding het land mogen verlaten. De VN-Vrouwenraad heeft tot doel zich over de hele wereld in te zetten voor vrouwenrechten en te strijden tegen vrouwendiscriminatie. Saudi-Arabië staat, juist als het om vrouwenrechten gaat, bekend als het meest behoudende land in de Arabische regio. Ook het streng islamitische Iran leek lange tijd af te stevenen op een zetel in de Raad, maar het regime van president Ahmadinejad kreeg tijdens de verkiezingen net te weinig stemmen. Dit was mede te danken aan een lobbycampagne van westerse landen en mensenrechtenorganisaties. In Iran mogen vrouwen, in tegenstelling tot mannen, niet met een niet-moslim trouwen en wordt bij overspel alleen de vrouw gestenigd.

Saudi-Arabië ligt in een andere regio dan Iran en verwierf daardoor automatisch een zetel. De kandidatuur van zowel Saudi-Arabië als Iran had in de aanloop naar de verkiezing zware kritiek gekregen.

Bron: *Elsevier*, 10 november 2010

VN nemen het op voor WikiLeaks

Met verwijzing naar de WikiLeaks-zaak wezen de Verenigde Naties eind 2010 bij monde van een speciale rapporteur belast met vrijheid van meningsuiting, op een basisregel in de mensenrechten, namelijk het toegangsrecht tot informatie in het bezit van overheden en andere publieke organisaties. De rapporteur maakte zich zorgen

dat landen zich mogelijk niet houden aan het internationale recht: 'Het recht tot toegang tot informatie die in het bezit is van openbare gezagsdragers is een fundamenteel mensenrecht. Dat geeft elk persoon het recht te weten wat overheden doen in hun naam. Het is belangrijk voor de instandhouding, het functioneren en de samenstelling van het democratisch bestuur. Zonder deze rechtsbescherming is het voor burgers onmogelijk de waarheid te kennen, rekenschap te vragen en volledig het recht uit te oefenen in politieke participatie', aldus de VN in een uitgegeven verklaring (zie daarvoor: <http://www.cidh.oas.org/relatoria/showarticle.asp?artID=829&IID=1>).

Bron: Webwereld.nl (internet), 24 december 2010

Amerikaanse diplomaten bespioneerden VN

De Amerikaanse regering heeft diplomaten opdracht gegeven spionage-activiteiten in het buitenland te verrichten. De diplomaten moesten onder meer persoonlijke informatie proberen te verkrijgen over medewerkers van de Verenigde Naties, onder wie secretaris-generaal Ban Ki-moon en enkele leden van de Veiligheidsraad. Washington wilde van hen zelfs DNA- en creditcardgegevens. Dat blijkt uit geheime documenten over contacten tussen Washington en Amerikaanse ambassades, die door de klokkenluiderssite WikiLeaks zijn gepubliceerd. Volgens de Britse krant *The Guardian* heeft de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Hillary Clinton haar handtekening gezet onder een bericht, waarin opdracht werd gegeven tot het doen van onderzoek naar communicatiesystemen die VN-functionarissen gebruikten. Ook zou ambassadepersoneel inlichtingen moeten verzamelen over de wijze waarop Ban Ki-moon de volkerenorganisatie leidt.

Bron: *ANP*, 29 november 2010

peace and security human rights
FAO economic development WTO
UNESCO WORLD BANK ILO world
heritage un high commissioner of
refugees UNDP IMF peacekeepers
environment humanitarian law
children's rights global compact
millennium goals WHO security
council economic and social
council international court of
justice WTO general assembly
human rights council ICC UNICEF
un high commissioner of human
rights etc etc

nvvn